

CYNGOR BRO MORGANNWG

Cofnodion Cyfarfod Hybrid a gynhaliwyd ar 13 Gorffennaf 2026.

Mae papurau'r cyfarfod ar [gael yma](#).

Mae recordiad y cyfarfod ar gael yn [Saesneg](#) neu'n [Saesneg a Chymraeg](#).

I weld y cyflwyniad a'r drafodaeth ddilynol ar gyfer unrhyw eitem agenda Rhan I, cliciwch ar yr hypergyswllt sydd wedi'i gynnwys yn ei deitl isod.

Yn bresennol: Y Cynghorydd Carys Stallard (Maer), Y Cynghorwyr Anne Asbrey, Julie Aviet, Gareth Ball, Rhiannon Birch, Bronwen Brooks, Gillian Bruce, Ian Buckley, Lis Burnett, Samantha Campbell, George Carroll, Christine Cave, Charles Champion, Janice Charles, Amelia Collins, Marianne Cowpe, Brandon Dodd, Pamela Drake, Vincent Driscoll, Robert Fisher, Christopher Franks, Russell Godfrey, Emma Goodjohn, Ewan Goodjohn, Stephen Haines, Sally Hanks, Nic Hodges, Shirley Hodges, Catherine Iannucci-Williams, Gwyn John, Dr. Ian Johnson, Susan Lloyd-Selby, Belinda Loveluck-Edwards, Julie Lynch-Wilson, Kevin Mahoney, Naomi Marshallsea, Jayne Norman, Helen Payne, Elliot Penn, Sandra Perkes, Ian Perry, Joanna Protheroe, Ruba Sivagnanam, Neil Thomas, Rhys Thomas, Steffan Wiliam, Margaret Wilkinson, Edward Williams, Mark Wilson a Nicholas Wood.

135 CYHOEDDIAD –

Cyn cychwyn busnes y Pwyllgor, darllenodd y Maer y datganiad a ganlyn: "A gaf i atgoffa pawb sy'n bresennol y bydd y cyfarfod yn cael ei ffrydio'n fyw yn ogystal â'i recordio trwy'r rhyngwrdd ac mae'r recordiad hwn wedi'i archifo i'w weld yn y dyfodol".

136 [YMDDIHEURIADAU AM ABSENOLDEB](#) –

Derbyniwyd y rhain gan y Cynghorwyr Anthony Ernest, Wendy Gilligan, William Hennessy a Michael Morgan.

137 [DATGANIADAU BUDDIANT](#) –

Derbyniwyd y datganiadau buddiant canlynol:

Y Cynghorydd A. Asbrey	Eitem Agenda 11 – Hysbysiad o Gynnig: Cyllid Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) – Roedd y Cynghorydd Asbrey yn Llywodraethwr Ysgol a datganodd fuddiant personol a heb fod yn rhagfarnllyd ac arhosodd i gymryd rhan yn y ddadl a'r bleidlais.
------------------------	--

Y Cyngorydd J. Aviet	Eitem Agenda 11 – Hysbysiad o Gynnig: Cyllid Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) – Roedd yr Aelod yn Llywodraethwr Ysgol a datganodd fuddiant personol a di-ragfarn ac arhosodd i gymryd rhan yn y ddadl a'r bleidlais.
Y Cyngorydd R. Birch	Eitem Agenda 11 – Hysbysiad o Gynnig: Cyllid Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) – Roedd y Cyngorydd yn Llywodraethwr Ysgol a datganodd fuddiant personol a di-ragfarn ac arhosodd i gymryd rhan yn y ddadl a'r bleidlais.
Y Cyngorydd B. Brooks	Eitem Agenda 11 – Hysbysiad o Gynnig: Cyllid Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) – Roedd yr Aelod yn Llywodraethwr Ysgol a datganodd fuddiant personol a di-ragfarn ac arhosodd i gymryd rhan yn y ddadl a'r bleidlais.
Y Cyngorydd G. Carroll	Eitem Agenda 11 – Hysbysiad o Gynnig: Cyllid Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) – Roedd yr Aelod yn Llywodraethwr Ysgol a datganodd fuddiant personol a di-ragfarn ac arhosodd i gymryd rhan yn y ddadl a'r bleidlais.
Y Cyngorydd C. Champion	Eitem Agenda 11 – Hysbysiad o Gynnig: Cyllid Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) – Roedd y Cyngorydd yn Llywodraethwr Ysgol a datganodd fuddiant personol a di-ragfarn ac arhosodd i gymryd rhan yn y ddadl a'r bleidlais.
Y Cyngorydd C.M. Cowpe	Eitem Agenda 11 – Hysbysiad o Gynnig: Cyllid Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) – Roedd yr Aelod yn Llywodraethwr Ysgol a datganodd fuddiant personol a di-ragfarn ac arhosodd i gymryd rhan yn y ddadl a'r bleidlais.

Y Cyngorydd P. Drake	Eitem Agenda 11 – Hysbysiad o Gynnig: Cyllid Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) – Roedd y Cyngorydd Drake yn Llywodraethwr Ysgol a datganodd fuddiant personol a di-ragfarn ac arhosodd i gymryd rhan yn y ddadl a'r bleidlais.
Y Cyngorydd C. Franks	Eitem Agenda 11 – Hysbysiad o Gynnig: Cyllid Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) – Roedd yr Aelod yn Llywodraethwr Ysgol a datganodd fuddiant personol a di-ragfarn ac arhosodd i gymryd rhan yn y ddadl a'r bleidlais.
Y Cyngorydd Emma Goodjohn	Eitem Agenda 11 – Hysbysiad o Gynnig: Cyllid Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) – Roedd y Cyngorydd yn Llywodraethwr Ysgol a datganodd fuddiant personol a di-ragfarn ac arhosodd i gymryd rhan yn y ddadl a'r bleidlais.
Y Cyngorydd S. Haines	Eitem Agenda 11 – Hysbysiad o Gynnig: Cyllid Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) – Roedd yr Aelod yn Llywodraethwr Ysgol a datganodd fuddiant personol a di-ragfarn ac arhosodd i gymryd rhan yn y ddadl a'r bleidlais.
Y Cyngorydd N.P. Hodges	Eitem Agenda 12 – Hysbysiad o Gynnig: Tystiolaeth o Angen – Datganodd y Cyngorydd N. Hodges fuddiant personol a di-ragfarn gan fod ei wraig yn gweithio i'r Adran Gwaith a Phensiynau.
Y Cyngorydd S.A. Hodges	Eitem Agenda 12 – Hysbysiad o Gynnig: Tystiolaeth o Angen – Datganodd y Cyngorydd S. Hodges fuddiant personol a di-ragfarn gan eu bod yn gweithio i'r Adran Gwaith a Phensiynau.
Y Cyngorydd C. Iannucci-Williams	Eitem Agenda 11 – Hysbysiad o Gynnig: Cyllid Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) – Roedd yr Aelod yn Llywodraethwr Ysgol a datganodd fuddiant personol a di-ragfarn ac

	arhosodd i gymryd rhan yn y ddadl a'r bleidlais.
Y Cyngorydd S. Lloyd-Selby	Eitem Agenda 12 – Hysbysiad o Gynnig: Tystiolaeth o Angen – Datganodd y Cyngorydd Lloyd-Selby fuddiant rhagfarnllyd fel aelod annibynnol o Fwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro (a gadawodd y cyfarfod).
Y Cyngorydd B. Loveluck-Edwards	Eitem Agenda 11 – Hysbysiad o Gynnig: Cyllid Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) – Roedd yr Aelod yn Llywodraethwr Ysgol a datganodd fuddiant personol a di-ragfarn ac arhosodd i gymryd rhan yn y ddadl a'r bleidlais.
Y Cyngorydd J. Lynch-Wilson	Eitem Agenda 11 – Hysbysiad o Gynnig: Cyllid Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) – Roedd y Cyngorydd yn Llywodraethwr Ysgol a datganodd fuddiant personol a di-ragfarn ac arhosodd i gymryd rhan yn y ddadl a'r bleidlais.
Councillor N. Marshallsea	Eitem Agenda 11 – Hysbysiad o Gynnig: Cyllid Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) – Roedd yr Aelod yn Llywodraethwr Ysgol a datganodd fuddiant personol a di-ragfarn ac arhosodd i gymryd rhan yn y ddadl a'r bleidlais.
Y Cyngorydd H. Payne	Eitem Agenda 11 – Hysbysiad o Gynnig: Cyllid Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) – Roedd y Cyngorydd Payne yn Llywodraethwr Ysgol a datganodd fuddiant personol a di-ragfarn ac arhosodd i gymryd rhan yn y ddadl a'r bleidlais.
Y Cyngorydd E. Penn	Eitem Agenda 11 – Hysbysiad o Gynnig: Cyllid Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) – Roedd y Cyngorydd yn Llywodraethwr Ysgol a datganodd fuddiant personol a di-ragfarn ac arhosodd i gymryd rhan yn y ddadl a'r bleidlais.

Y Cyngorydd S. Wiliam	Eitem Agenda 11 – Hysbysiad o Gynnig: Cyllid Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) – Roedd yr Aelod yn Llywodraethwr Ysgol a datganodd fuddiant personol a di-ragfarn ac arhosodd i gymryd rhan yn y ddadl a'r bleidlais.
Y Cyngorydd M. Wilkinson	Eitem Agenda 11 – Hysbysiad o Gynnig: Cyllid Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) – Roedd y Cyngorydd Wilkinson yn Llywodraethwr Ysgol a datganodd fuddiant personol a di-ragfarn ac arhosodd i gymryd rhan yn y ddadl a'r bleidlais.
Y Cyngorydd M. Wilson	Eitem Agenda 11 – Hysbysiad o Gynnig: Cyllid Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) – Roedd yr Aelod yn Llywodraethwr Ysgol a datganodd fuddiant personol a di-ragfarn ac arhosodd i gymryd rhan yn y ddadl a'r bleidlais.

138 [COFNODION](#) –

PENDERFYNWYD – CYMERADWYO cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 9 Mawrth 2026 fel cofnod cywir.

139 CYHOEDDIADAU –

(i) [Y Maer](#)

Cyhoeddodd y Maer eu bod yn hapus i fod yn cadeirio eu Cyngor Llawn cyntaf, a chroesawu'r Cyngorydd Shirley Hodges, a etholwyd yn isetholiad diweddar Baruc. Mynegasant ei bod wedi bod yn boeth iawn oherwydd y tonnau gwres diweddar ac roeddent wedi mynychu sawl digwyddiad Dinesig gan gynnwys digwyddiad yn Ninas Powys, Diwrnod y Lluoedd Arfog a Diwrnod Windrush.

(ii) [Yr Arweinydd a'r Aelod Gweithredol dros Berfformiad ac Adnoddau](#)

Cydnabu'r Arweinydd nifer o drigolion Bro Morganwg a anrhydeddwyd yn ddiweddar fel rhan o Anrhydeddau Pen-blwydd y Brenin gan gynnwys:

- Medal yr Ymerodraeth Brydeinig: Carmen Soraya Kelly a David Gardiner;
- MBE: Roger Charles Lewis, Hywel Thomas Baker, a Christopher Britten;
- OBE: Yr Athro Steven Jolles;

- CBE: Anthony Richards.

Estynnwyd llongyfarchiadau hefyd i'r Fonesig Heather Stevens o Sefydliad Waterloo am ei phenodi'n Fonesig Cadlywydd Urdd yr Ymerodraeth Brydeinig. Tynnodd yr Arweinydd sylw at effaith sylweddol y Sefydliad ers ei sefydlu yn 2007, gan nodi ei waith ym maes datblygiad plant, iechyd, cynaliadwyedd amgylcheddol, a chefnogaeth i fusnesau lleol ym Mro Morgannwg.

(iii) [Aelod y Cabinet dros Wasanaethau Cymdogaeth ac Adeiladu](#)

Mynegodd yr Aelod Cabinet dros Wasanaethau Cymdogaeth ac Adeiladu ei ddiolchgarwch i staff rheng flaen y Cyngor am eu gwaith caled o dan amodau tywydd heriol iawn dros yr ychydig wythnosau blaenorol. Cydnabuasant hefyd drigolion y Dyffryn am eu hadborth cadarnhaol a'u cefnogaeth ynghylch ymdrechion y staff yn ystod y cyfnod anodd hwn.

140 CWESTIYNAU GAN Y CYHOEDD –

Cyflwynwyd y cwestiynau canlynol yn unol â'r protocol y cytunwyd arno gan y Cyngor ar 5 Mai, 2010.

(i) [Cwestiwn gan Andrew Vincent](#)

A yw cyflwyniadau trigolion y Fro o Broses Ymgynghori CDLIN fis Mawrth 2026 ar gael "yn llawn" i holl Gynghorwyr presennol y Fro (sydd heb ei olygu gan Vale Planning nac unrhyw feddalwedd DA)? Os na, pam? Felly a ellir sicrhau bod trigolion y Fro yn sicr y dylai holl gynghorwyr presennol y Fro fod yn gwbl ymwybodol o gynnwys heb ei olygu o'r holl gyflwyniadau hyn?

Ateb gan yr Aelod Cabinet dros Ymgysylltu a'r Gymuned, Cydraddoldeb a Gwasanaethau Rheoleiddiol

Bydd y sylwadau llawn a wnaed fel rhan o'r ymgynghoriad Adneuo ar gael yn llawn i Aelodau Etholedig Bro Morgannwg. Fodd bynnag, oherwydd nifer a hyd y sylwadau a gyflwynwyd, mae angen eu crynhoi fel rhan o'r adroddiad ymgynghori gwirioneddol.

(ii) [Cwestiwn gan William Hart](#)

Rydw i wedi dod ar draws llawer o bobl sy'n gwrthwynebu'r datblygiadau tai arfaethedig o amgylch y Barri a Dinas ond dim un sy'n eu cefnogi, felly pam mae Cynghorwyr yn meddwl ei bod er budd y bobl maen nhw'n eu cynrychioli i orfodi rhywbeth arnynt nad ydyn nhw ei eisiau?

Ateb gan yr Aelod Cabinet dros Ymgysylltu a'r Gymuned, Cydraddoldeb a Gwasanaethau Rheoleiddiol

Mae gan y Cyngor ddyletswydd i baratoi cynllun datblygu, ac mae'n rhaid i hyn gydbwysu ystod o flaenoriaethau. Mae hyn yn cynnwys ymateb i anghenion tai a

thwf economaidd mewn ffordd sy'n cyd-fynd â pholisi cenedlaethol. Rhaid i'r cynllun sicrhau bod y safleoedd cywir yn cael eu dyrannu yn y lleoliadau cywir, yn seiliedig ar dystiolaeth gadarn.

Rydym yn falch o nifer y trigolion a ymgysylltodd â ni ar yr ymgynghoriad diweddar ar y CDLIN Adneuo. Er bod llawer o drigolion yn gwrthwynebu safleoedd penodol, rydym hefyd wedi derbyn sylwadau gan bobl sy'n cefnogi'r cynigion ac sy'n cydnabod pwysigrwydd darparu cartrefi newydd ar adeg o argyfwng tai. Rydym yn ymwybodol efallai na fydd yr adborth a dderbynnir yn adlewyrchu'r ystod lawn o safbwyntiau yn y gymuned, ac efallai y bydd barn y bobl hynny sydd fwyaf angen tai yn cael eu tangynrychioli. Felly, mae'n bwysig pan fydd Cynghorwyr yn gwneud penderfyniadau, eu bod yn ystyried yr holl dystiolaeth ochr yn ochr â safbwyntiau cymunedau.

Dylai trigolion nodi y bydd Archwiliad i'r CDLIN, lle bydd Arolygydd Cynllunio Annibynnol yn adolygu'r holl sylwadau a dderbyniwyd, ochr yn ochr â'r dystiolaeth sy'n sail i bolisiâu a chynigion yn y Cynllun.

(iii) [Cwestiwn gan Max Wallis](#)

Pa newidiadau y mae'r Cynghorydd Ruba Sivagnanam yn eu cynnig i'r CDLIN Adneuo i'w ddod yn unol â gofyniad Cymru i ddatblygiadau newydd gael eu cyd-fynd â gwella bioamrywiaeth sy'n gymesur â'u graddfa a'u natur (fel PPW12). Mae'r CDLIN Adneuo yn defnyddio'r gofyniad yn Lloegr ar gyfer "budd net i fioamrywiaeth" (cf. SP19). A fydd gofyniad cryfach Cymru yn cael ei gymhwyso'n ôl-weithredol a chywiriadau priodol i'r ddogfen ategol "Strategaeth Seilwaith Gwyrdd" yn cael eu cyhoeddi?

Ateb gan yr Aelod Cabinet dros Ymgysylltu a'r Gymuned, Cydraddoldeb a Gwasanaethau Rheoleiddiol

Mae'r CDLIN wedi'i baratoi yn unol â gofynion Polisi Cynllunio Cymru mewn perthynas â bioamrywiaeth. Mae'r term 'budd net i fioamrywiaeth' yn derm Cymraeg, y cyfeirir ato dro ar ôl tro ym Mholisi Cynllunio Cymru. Mae'r derminoleg Saesneg yn cyfeirio at 'enillion net bioamrywiaeth.'

Roedd y Strategaeth Seilwaith Gwyrdd yn destun ymgynghoriad ochr yn ochr â'r CDLIN. Ar hyn o bryd ystyrir unrhyw welliannau a allai fod yn angenrheidiol i'r ddogfen o ystyried y sylwadau a dderbyniwyd. Fodd bynnag, fe'i paratowyd yn unol â'r rhifyn diweddaraf o Bolisi Cynllunio Cymru ac felly mae'n cyfeirio at y gofynion bioamrywiaeth diweddaraf.

(iv) [Cwestiwn gan Jason Vincent-Newson](#)

A fydd y cyflwyniadau CDLIN a wnaed gan breswylwyr yn ystod cyfnod ymgynghori mis Mawrth 2026 ar gael yn llawn (h.y. heb eu golygu/heb eu talfyrio) i'r arolygydd cynllunio annibynnol? Os na, pam lai, a beth fydd y broses wedyn i gyfleu'n gywir wrthwynebiadau'r trigolion a gofrestrwyd yn ystod y broses ymgynghori CDLIN?

Ateb gan yr Aelod Cabinet dros Ymgysylltu a'r Gymuned, Cydraddoldeb a Gwasanaethau Rheoleiddiol

Bydd y sylwadau llawn a wneir fel rhan o'r ymgynghoriad Adneuo ar gael yn llawn i'r Arolygydd Cynllunio Annibynnol penodedig. Fodd bynnag, oherwydd nifer a hyd y sylwadau a gyflwynwyd, mae angen eu crynhoi fel rhan o'r adroddiad ymgynghori gwirioneddol.

(v) Cwestiwn gan Mary Vincent

O ystyried mai Cymru yw'r "wlad fwyaf disbyddedig o ran natur yn y byd" (gwefan Tir Natur) pam nad oedd Cynllun Iechyd Lleol y Fro yn mynd i'r afael yn llawn â'r opsiynau ar gyfer datblygu tai ar y safleoedd tir brown sy'n weddill yn y Barri yn hytrach na gwneud ymosodiad i dir ffermio lletem las sefydledig ar gyrion y dref?

Ateb gan yr Aelod Cabinet dros Ymgysylltu a'r Gymuned, Cydraddoldeb a Gwasanaethau Rheoleiddiol

Fel rhan o'r broses CDLIN, cynhaliwyd dwy alwad am safleoedd ymgeiswyr, gan alluogi tiffeddianwyr i gyflwyno safleoedd i'w cynnwys fel dyraniadau yn y Cynllun. Mae pob safle wedi bod yn destun asesiad cadarn i benderfynu ar ei addasrwydd a'i gyflawni ar gyfer tai.

O ganlyniad i'r broses asesu safle ymgeisiol, mae rhai safleoedd tir llwyd wedi'u dyrannu ar gyfer tai. Fodd bynnag, yn dilyn datblygiad Glannau'r Barri yn ystod cyfnod y cynllun blaenorol, ychydig iawn o safleoedd tir llwyd mawr y gellir eu cyflawni sydd ar ôl yn y Barri.

Mae'r Cyngor hefyd wedi cynnal astudiaeth capasiti trefol i nodi cyfleoedd ar dir a ddatblygwyd yn flaenorol ac nas defnyddiwyd o fewn ffin anheddiad y Barri. Yn ogystal, mae lwfans ar gyfer cwblhau safleoedd 'annisgwyl' heb eu dyrannu wedi'i ystyried yn y Cynllun.

Serch hynny, o ystyried yr angen sylweddol am dai newydd yn y Barri, gan gynnwys tai fforddiadwy ar safleoedd cyflawnadwy, bu angen ystyried safleoedd maes glas. Mae'r sefyllfa hon wedi'i esbonio'n llawn yn y sylfaen dystiolaeth CDLIN.

(vi) Cwestiwn gan Rebekah Vincent-Newson

Pa gyfarfodydd Cyngor yn y dyfodol (Cyngor Llawn / rhannol / Pwyllgor Craffu penodol) sydd wedi'u trefnu lle gallai unrhyw bleidleisiau gael eu cynnal a allai mewn unrhyw ffordd effeithio neu ddylanwadu ar broses gymeradwyo a mabwysiadu'r CDLIN?

Ateb gan yr Aelod Cabinet dros Ymgysylltu a'r Gymuned, Cydraddoldeb a Gwasanaethau Rheoleiddiol

Rhagwelir y bydd adroddiad ar yr CDLIN yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet a'r Pwyllgor Craffu Lleoddd ym mis Tachwedd 2026 ac yna'r Cyngor Llawn ym mis Rhagfyr 2026 yn ceisio cymeradwyaeth i gyflwyno'r CDLIN ar gyfer Archwiliad Annibynnol.

Mae'n bwysig nodi nad yw Craffu yn Bwyllgor gwneud penderfyniadau ffurfiol ond yn ofod i ddarparu her a safbwyntiau ar sail anwleidyddol cyn i unrhyw benderfyniadau gael eu gwneud. Yn ystod y Pwyllgor Craffu Lleodedd, bydd amrywiaeth o Aelodau yn ystyried y Cynllun, gydag Aelodau'r Pwyllgor yn cytuno ar argymhellion a fydd yn helpu i lywio'r broses benderfynu tymor hwy cyn i'r holl Aelodau drafod a phleidleisio ar y mater yn y Cyngor Llawn.

(vii) [Cwestiwn gan Catherine Hart](#)

A wnaiff y Cyngor gyflwyno iawndal i breswylwyr y mae eu heiddo wedi'u dibrisio'n sylweddol o ganlyniad i'r datblygiadau tai newydd gormodol o amgylch y Fro?

Ateb gan yr Aelod Cabinet dros Ymgysylltu a'r Gymuned, Cydraddoldeb a Gwasanaethau Rheoleiddiol

Nid yw effaith ar werth eiddo yn gyffredinol ystyriaeth Gynllunio materol. Mae hon yn egwyddor hen-sefydledig, gan fod polisïau cynllunio a phenderfyniadau apêl yn gwneud yn glir bod prisiau tir a thai y tu allan i'r system gynllunio.

(vii) [Cwestiwn gan Maxine Levett](#)

Wrth adolygu ymatebion y cyhoedd i'r CDLIN, a yw'r Cynghorydd Ruba Sivagnanam wedi derbyn bod galw ardal Sain Tathan yn "ardal twf strategol" yn camarwain darllenwyr yn ddifrifol, gan fod yn anghyson â Cymru'r Dyfodol, lle mae Sain Tathan yn cael ei ddiffinio fel ardal wledig. Mae Cymru'r Dyfodol yn cynnwys polisi twf ar gyfer anghenion lleol neu ein hardal. A yw'r CDLIN felly yn cael ei ddiwygio i asesu anghenion Sain Tathan a gollwng y ddau safle datblygu "allweddol" nes y bydd yr asesiad hwn?

Ateb gan yr Aelod Cabinet dros Ymgysylltu a'r Gymuned, Cydraddoldeb a Gwasanaethau Rheoleiddiol

Mae Bro Morgannwg, gan gynnwys Sain Tathan, wedi'i nodi o fewn ardal twf cenedlaethol yng Nghymru'r Dyfodol, sef Cynllun Cenedlaethol 2040. Ar y lefel leol, mae'r Strategaeth CDLIN yn diffinio 'ardal twf strategol' sy'n cwmpasu prif ganolfannau poblogaeth y Fro, gyda Sain Tathan yn cael ei nodi fel lleoliad cynaliadwy lle gellir alinio datblygiad preswyl newydd â defnyddiau eraill a lle mae opsiynau trafnidiaeth gynaliadwy cyfredol a arfaethedig i leihau'r angen i deithio mewn car. Mae Sain Tathan wedi'i nodi fel prif anheddiad o fewn yr ardal twf strategol, ac ystyrir bod lefel y twf a gynigir yn briodol o ystyried ei leoliad strategol yn agos at ddau safle cyflogaeth allweddol.

(ix) [Cwestiwn gan Julia Thompson](#)

Bydd pob un ohonom yn ymwybodol o'r pryderon eang ynglŷn â'r gollyngiad rheolaidd, parhaus o garthffosiaeth i ddŵr agored (afonydd/môr) ym Mro Morgannwg a'r cyffiniau, oherwydd anallu seilwaith Dŵr Cymru i ymdopi â'r lefelau presennol o garthffosiaeth a dŵr gwastraff y maent yn gyfrifol am eu prosesu. O ystyried y cynigion o fewn yr CDLIN i ychwanegu nifer fawr o dai newydd at y seilwaith

carthffosiaeth bresennol, pa gamau pendant a phenodol sy'n cael eu cymryd ar hyn o bryd, neu y bwriedir eu cymryd gan Ddŵr Cymru a/neu awdurdod y Fro, i ddod â'r system bresennol i'r safon ofynnol nawr, a sicrhau y bydd y system yn gallu ymdopi â'r galw cynyddol sy'n digwydd o ganlyniad i weithredu yn y dyfodol yr CDLIN?

Ateb gan yr Aelod Cabinet dros Ymgysylltu a'r Gymuned, Cydraddoldeb a Gwasanaethau Rheoleiddiol

Wrth baratoi'r CDLIN Adneuo mae'r Cyngor wedi ymgynghori â Dŵr Cymru (DC) i nodi capasiti carthffosiaeth ar sail safle-benodol. Mae gan DC raglen o fuddsoddiad cyfalaf, sydd wedi'i nodi yn eu Cynllun Rheoli Asedau ac yn ystod cyfnod nesaf y rhaglen mae gwelliannau wedi'u nodi i Waith Trin Dŵr Gwastraff penodol sy'n gwasanaethu'r Fro. Pan fo angen gwneud gwelliannau cyn datblygu, neu lle mae angen gwaith modelu hydrologig ychwanegol, nodir hyn yn y Cynllun Cyflawni Seilwaith a baratowyd fel rhan o'r sylfaen dystiolaeth ar gyfer yr CDLIN. Byddwn yn ymgynghori â DC hefyd eto fel safon ar bob cais cynllunio perthnasol.

(x) **Cwestiwn gan Stephen Fraser**

Mae Llywodraeth Cymru wedi buddsoddi symiau mawr o arian i wella'r cysylltiadau trafnidiaeth presennol o amgylch y Fro er mwyn cefnogi ehangu gweithrediadau ym Maes Awyr Caerdydd Cymru yn y dyfodol. O ystyried y ffaith y bydd unrhyw ddatblygiad adeiladu yn y dyfodol yn ardal y Rhws a/neu ogledd neu orllewin y Barri yn cael effaith cynyddu oedi traffig yn sylweddol yn yr ardal, yn enwedig ar hyd ffordd allweddol yr A4226 rhwng Weycock Cross a'r maes awyr, a ymgynghorwyd â'r gwasanaethau brys yn y mater hwn, ac os felly, pa drafodaethau sydd wedi digwydd? Ymhellach at hynny, pa fesurau sy'n cael eu cymryd i fodlu effaith bosibl y datblygiadau arfaethedig ar allu'r gwasanaethau brys i ymateb i ddigwyddiad mawr ym Maes Awyr Caerdydd yn y dyfodol?

Ateb gan yr Aelod Cabinet dros Ymgysylltu a'r Gymuned, Cydraddoldeb a Gwasanaethau Rheoleiddiol

Ymgynghorwyd â Maes Awyr Caerdydd a'r gwasanaethau brys ar yr CDLIN Adneuo ac ni chodwyd gwrthwynebiadau i'r cynllun.

(xi) **Cwestiwn gan Emma Reed**

A wnaiff yr Aelod Cabinet roi gwybod os yw'r Gwrthwynebiadau a godwyd i'r Cynllun Datblygu Lleol Newydd Adneuo yng Ngwanwyn 2026 i'w hystyried gan y Cyngor ym mis Hydref 2026 er mwyn bodloni amserlen gymeradwy yr CDLIN?

Ateb gan yr Aelod Cabinet dros Ymgysylltu a'r Gymuned, Cydraddoldeb a Gwasanaethau Rheoleiddiol

Mae'r Cytundeb Cyflawni CDLIN cymeradwy yn nodi y dylai'r adroddiadau gwleidyddol ar gyfer cam nesaf y broses CDLIN ddigwydd ym mis Hydref/Tachwedd 2026. Bydd yr adroddiad hwn yn cynnwys adroddiad yr ymgynghoriad ar sylwadau a wnaed i'r CDLIN Adneuo ac yn ceisio cymeradwyaeth i gyflwyno'r CDLIN i Lywodraeth Cymru ar gyfer Archwiliad Annibynnol. Rhagwelir y bydd yr adroddiad yn

cael ei ystyried gan y Cabinet a'r Pwyllgor Craffu ym mis Tachwedd 2026 a gan y Cyngor Llawn ddechrau mis Rhagfyr 2026.

(xii) **Cwestiwn gan Dennis Clarke**

A fyddai'r Arweinydd yn cytuno ei bod er budd y Cyngor i ymchwilio'n llawn i'r rhesymau dros y 2 Archeb costau mawr a dalwyd i'r datblygwyr mewn perthynas â'r ymdrechion i gael caniatâd cynllunio ar gyfer prosiect Biomas y Barri o gyfanswm o tua £1,000,000.00. Gallai'r beirniadaeth gref a wnaed yn erbyn y Cyngor gan yr Arolygwyr ar y ddau achlysur ddangos materion tebyg. Mae'n bwysig pan fo arian parod yn brin bod y Cyngor yn dysgu o wallau yn hytrach na pharhau i wneud yr un gwallau a/neu wallau tebyg ar geisiadau cynllunio tebyg. Gallai pwyllgor o Gynghorwyr y Fro nad oeddent yn rhan o'r ceisiadau cynllunio ymchwilio ac adrodd yn ôl i'r Cabinet a'r Cyngor llawn ac, os yw'n briodol, cyngori ar sut y gellid osgoi camgymeriadau yn y dyfodol.

Ymateb gan yr Arweinydd Gweithredol ac Aelod y Cabinet dros Berfformiad ac Adnoddau

Mae'r Cyngor wedi ceisio amddiffyn cymunedau'r Barri a'r Fro dro ar ôl tro rhag datblygiad anawdurdodedig ar safle'r ffatri Biomas, ac roedd hynny'n golygu cymryd camau gorfodi yn y termau mwyaf cadarn posibl. Roedd dyfarnu costau yn dibynnu ar fater technegol sy'n ymwneud â gorfodi arfaethedig, mater y gellid bod wedi cael ei ddarparu yn rhesymol gan ddiwygiad i'r Hysbysiad. Roedd yn benderfyniad anffodus iawn gan Benderfyniadau Cynllunio ac Amgylchedd Cymru i benderfynu ar y mater yn y ffordd y gwnaethant, un a adawodd y Cyngor yn wynebu dyfarniad costau yn anghyfiawn. Nid wyf yn ystyried ei bod yn ddefnydd priodol o adnoddau i ailedrych ar y mater hwnnw yn y modd y gofynnwyd, o ystyried y rhesymau a nodwyd eisoes.

(xiii) **Cwestiwn gan Emma Reed**

Mae llawer wedi'i ddweud dros y 10 mlynedd diwethaf am weithredu gwasanaethau rheilffordd ychwanegol ar Reilffordd Bro Morgannwg. Mae'r iteriad diweddaraf o'r Cynllun Datblygu Lleol yn hyrwyddo twf enfawr yn y Rhws ond mae ei opsiynau trafndiaeth gyhoeddus yn anffodus o annigonol.

A all yr Aelod Cabinet gadarnhau bod gorsafoedd Llanilltud Fawr a'r Rhws yn dal i dderbyn gwasanaeth trên ychwanegol fesul awr o fis Rhagfyr 2026 ymlaen, sy'n golygu bod ganddynt fynediad at ddau drên yr awr, nid un?

Hefyd, a all yr Aelod Cabinet gadarnhau pa gynlluniau sydd ar gael i wella'r gwasanaethau bysus lleol gwael iawn yn y Rhws ar ôl y dreth gyngor ychwanegol a godwyd ar drigolion yn 26/27 ar gyfer gwell gwasanaethau bws gwledig?

Ymateb gan y Dirprwy Arweinydd ac Aelod y Cabinet dros Lefydd Cynaliadwy

Ym mis Mawrth 2026, ailddatganodd Trafnidiaeth Cymru (TC) eu nod o gyflawni gwelliannau i'r amserlen i sicrhau dau drên yr awr i gwsmeriaid sy'n teithio rhwng Pen-y-bont ar Ogwr a Chaerdydd ar Linell Bro Morgannwg. Mae TC wedi cadarnhau

bod cynnydd sylweddol wedi'i wneud o ran cyflawni'r newidiadau i'r seilwaith a'r fflyd sydd eu hangen. Mae hyn wedi cynnwys cwblhau'r gwaith o drydaneiddio llinell uchaf Rhymni, ac mae'r gwaith yn mynd rhagddo i sicrhau'r caniatâd angenrheidiol i gyflwyno trenau tri-modd Dosbarth 756 ar y llinell. Mae TC wedi cadarnhau eu bod yn gofyn i'r trenau Dosbarth 756 fod yn rhedeg yn ddibynadwy cyn cynyddu i amserlen lawn o ddau drên yr awr.

Er mwyn cyflwyno trenau Dosbarth 756 newydd ar Linell Bro Morgannwg, mae TC yn gweithio'n agos gyda Network Rail a BM i ddatrys gofynion gweithredol rheilffyrdd o amgylch croesfannau rheilffordd presennol. Rhaid i unrhyw newid sylweddol sy'n effeithio ar y defnydd o groesfan reilffordd gan y cyhoedd neu amllder symudiadau trên fodloni proses asesu risg croesfan reilffordd gadarn a gynhelir gan National Rail. Ar hyn o bryd mae TC yn rhagweld y bydd yr amserlen uwch yn cael ei chyflwyno o 2027 ymlaen.

Disgwylir i'r Cyngor fynd i dendro ar gyfer y 3 gwasanaeth gwledig canlynol yn y Fro:

- V1 - Llanilltud Fawr i Ben-y-bont ar Ogwr drwy Lan-faes, Tresigin, Llandŵ, Llanfleiddan, y Bont-faen, Pen-llin, Craig Pen-llin, Tregolwyn, Corntwn ac Ewenni;
- V2 - Llanilltud Fawr i Ben-y-bont ar Ogwr drwy Trebefered, Sain Tathan, Llan-fair, Saint Hilari, Pen-llin, Craig Pen-llin, Fferm Goch, Llan-gan, Tre-os;
- V3 - O'r Bont-faen i'r Barri drwy Landdunwyd, Tair Onen, Llantrithyd, Llancarfan, Llancatal, Pen-marc, Ffwl-y-mwn a'r Rhws.

Mae'r amserlenni wedi'u gosod ar gyfer gwasanaethau o ddydd Llun i ddydd Sadwrn gyda rhwng pedwar a phum gwasanaeth yn rhedeg ym mhob cyfeiriad y dydd (cyfanswm o wyth i ddeg gwasanaeth bob dydd).

Bydd gweithredwyr hefyd yn cael cyfle, fel rhan o'r tendr, i gyflwyno eu hamserlenni eu hunain i'w hystyried. Unwaith y bydd canlyniadau'r tendr wedi'u derbyn a'u hasesu, rhoddir ystyriaeth i ddyrannu'r cyllid o £535k. Mae'r tendr ar hyn o bryd gyda chorff caffael y Cyngor, Ardal, sy'n cynnal gwiriadau terfynol cyn iddo fynd yn fyw. Rhagwelir y bydd hyn yn digwydd y mis hwn.

Unwaith y bydd canlyniadau'r tendr yn cael eu derbyn, bydd ystyriaeth hefyd yn cael y canlynol:

- Yr angen i redeg gwasanaeth G1 gwell gyda Greenlinks gan y byddai gan drigolion wasanaethau bws "rheolaidd" yn seiliedig ar yr amserlenni wedi'u tendro.
- Cynyddu amllder ar y gwasanaeth 320 ac ychwanegu bws ychwanegol i'r ddolen 303/304/X2.

141 [GWELLIANNAU I GYFANSODDIAD Y CYNGOR](#) (SM/PGCD) –

Roedd yr adroddiad yn gofyn am gymeradwyaeth y Cyngor ar gyfer diweddariadau i Adran 14 – Cyfrifoldebau am Swyddogaeth – Crynodeb o fewn Cyfansoddiad y Cyngor.

Yn unol â'r gofynion deddfwriaethol ynghylch cydbwysedd gwleidyddol, roedd hyn wedi'i ailgyfrifo yn seiliedig ar y newidiadau arfaethedig a nodwyd ac nid oedd unrhyw ofyniad i unrhyw Grwpiau nodi newidiadau yn aelodaeth y Pwyllgor a chydbwysedd seddi yn unol â gofynion cyfrannedd. Fodd bynnag, byddai gofyniad i ddiweddarau cydbwysedd gwleidyddol y Cyngor o ganlyniad i isetholiad Baruc a gynhaliwyd ddydd Iau, 9 Gorffennaf 2026.

PENDERFYNWYD – BOD y gwelliannau i Gyfansoddiad y Cyngor fel y'u manylir ym mharagraffau 4.2 – 4.7 o'r adroddiad yn cael eu cymeradwyo a bod y Cyfansoddiad yn cael ei ddiweddarau yn unol â hynny.

Rheswm dros y penderfyniad

Diweddarau'r Cyfansoddiad i adlewyrchu'r gwelliannau fel yr amlinellir yn yr adroddiad.

142 [ADOLYGIAD O'R DATGANIAD O BOLISI TRWYDDEDU 2026-2031](#) (CYF) –

Cyflwynodd yr Aelod Cabinet dros Ymgysylltu â'r Gymuned, Cydraddoldeb a Gwasanaethau Rheoleiddiol yr adroddiad, cyfeiriad gan y Pwyllgor Trwyddedu Statudol, a nododd fod gofyniad i'r Cyngor gyhoeddi Datganiad o Bolisi Trwyddedu mewn perthynas ag arfer ei swyddogaethau trwyddedu, a bod angen ei adolygu bob 5 mlynedd. Diwygiwyd y Polisi ddiwethaf yn 2021 ac roedd bellach i'w adolygu.

Roedd yr adroddiad hefyd yn cynghori ar yr ymatebion i'r ymgynghoriad ar y Polisi drafft a'r gwelliannau dilynol ac yn ceisio cymeradwyaeth i'w fabwysiadu.

PENDERFYNWYD – BOD y Datganiad o Bolisi Trwyddedu 2026-2031, fel y manylir yn Atodiad B i'r adroddiad, yn cael ei gymeradwyo.

Rheswm dros y penderfyniad

Sicrhau bod y Cyngor yn cyflawni ei ddyletswydd fel Awdurdod Trwyddedu o dan Ddeddf Trwyddedu 2003.

143 [FFRAMWAITH GWRESOGI TAI 2026–29](#) (CYF) –

PENDERFYNWYD – Y dylid nodi'r defnydd o'r Weithdrefn Penderfynu Brys (Cofnod Cabinet Rhif C252, 26 Mawrth, 2026 (fel y nodir yn Adran 15.14.2(ii) o Gyfansoddiad y Cyngor).

Rheswm dros y penderfyniad

Mae adrodd ar ddefnyddio'r Weithdrefn Penderfynu Brys yn ofyniad o Gyfansoddiad y Cyngor.

144 [CRONFA TWF LLEOL YNG NGHYMRU – BRO MORGANWG](#) (CYF) –

PENDERFYNWYD – Y dylid nodi'r defnydd o'r Weithdrefn Penderfynu Brys (Cofnod Cabinet Rhif C265, 16 Ebrill, 2026 (fel y nodir yn Adran 15.14.2(ii) o Gyfansoddiad y Cyngor).

Rheswm dros y penderfyniad

Mae adrodd ar ddefnyddio'r Weithdrefn Penderfynu Brys yn ofyniad o Gyfansoddiad y Cyngor.

145 [ADRODDIAD ABSENOLDEB SALWCH CH4 2025/2026](#) (CYF) –

PENDERFYNWYD – Y dylid nodi'r defnydd o'r Weithdrefn Penderfynu Brys (Cofnod Cabinet Rhif C289, 25 Mai, 2026 (fel y nodir yn Adran 15.14.2(ii) o Gyfansoddiad y Cyngor).

Rheswm dros y penderfyniad

Mae adrodd ar ddefnyddio'r Weithdrefn Penderfynu Brys yn ofyniad o Gyfansoddiad y Cyngor.

146 [I YSTYRIED YR HYSBYSIAD O GYNIGION CANLYNOL](#) [A GYFLWYNWYD GAN Y CYNGHORWYR L. BURNETT A R. BIRCH] –

Trafodwyd yr Hysbysiad o Gynnig isod, a gynigiwyd gan y Cynghorydd L. Burnett ac a eiliwyd gan y Cynghorydd R. Birch yn y cyfarfod.

“Cyllid Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY)

Mae'r Cyngor hwn yn nodi:

Derbyn swm 'untro' o £322 miliwn o gyllid canlyniadol gan Lywodraeth Cymru (LIC) sy'n ymwneud â gwariant ychwanegol ar Anghenion Addysgol Arbennig ac Anabledau (AAAA) yn Lloegr.

- Bod diffygion anghenion uchel cronedig yn Lloegr (*amcangyfrifir ei fod dros £3.3 biliwn erbyn 2025/26*) bellach yn cael eu hystyried trwy ymyriadau cenedlaethol fel y defnydd o ddiystyriaeth statudol.
- Bod y Gymdeithas Llywodraeth Leol yn Lloegr wedi amcangyfrif y byddai 8 allan o 10 Cyngor yn fethdalwyr heb gymryd camau o'r fath.

Mae'r Cyngor yn nodi ymhellach:

Er bod ysgolion a gwasanaethau addysg yn cael eu hariannu'n wahanol yng Nghymru o gymharu â Lloegr, mae'r heriau a'r diffygion yn debyg.

- Yng Nghymru, mae'r pwysau hyn wedi cael eu hamsugno dros gyfnod parhaus o fewn cyllidebau llywodraeth leol ac addysg craidd. Yn wahanol i Loegr, lle mae diffygion anghenion uchel wedi cronni ar wahân, mae Awdurdodau Lleol Cymru wedi rheoli'r galw hwn o fewn adnoddau presennol, ar draul gwasanaethau ehangach a gwydnwch ariannol.
- O ganlyniad, mae'r diffyg cyllid cyfatebol sy'n wynebu Llywodraeth Leol yng Nghymru o leiaf yr un fath, os nad yn uwch na'r £322 miliwn canlyniadol.
- Nid yw absenoldeb diffygion ffurfiol yn adlewyrchu absenoldeb pwysau; yn hytrach, mae'n dangos i ba raddau y mae Cynghorau ac ysgolion eisoes wedi darparu ar gyfer angen cynyddol o fewn amlenni cyllido cyfyngedig
- Mae'r cyllid ar gyfer darpariaeth ADY yn bwysau cyllidebol enfawr gyda mwy na 60% o ysgolion mewn rhai ardaloedd yn cario balansau negyddol.

Mae'r Cyngor hwn o'r farn

- Bod y cyllid hwn nid yn unig ar gyfer darpariaeth newydd, ond hefyd i fynd i'r afael â phwysau cronnus ac i gynnal y system ADY a hawliau statudol.
- Bod achos cryf sy'n seiliedig ar dystiolaeth dros gyfeirio'r cronfeydd hyn trwy Gynghorau, lle mae'r cyfrifoldeb statudol a'r pwysau mwyaf aciwt.
- Naratif Cymreig cryf fyddai felly y dylid cyfeirio'r cyllid sydd ar gael at Awdurdodau Lleol lle mae'r pwysau statudol mwyaf aciwt, ac oherwydd bod y dystiolaeth ariannol ehangach, gan gynnwys y dirywiad mewn cronfeydd wrth gefn ysgolion, yn pwyntio at system sydd eisoes yn amsugno straen yn hytrach nag un sydd â'r gallu i gario mwy heb gymorth ychwanegol.

Mae'r Cyngor hwn felly yn penderfynu'r canlynol

- Gweithio gyda phartneriaid ar draws y sir, y rhanbarth ac yn genedlaethol sy'n rhannu ein penderfyniad i ddarparu cymorth i blant a phobl ifanc ag ADY.
- Gofyn i Arweinydd y Cyngor ysgrifennu at y Prif Weinidog yn annog Llywodraeth Cymru i sicrhau bod gwerth llawn unrhyw ganlyniadau sy'n gysylltiedig ag AAAA/ADY a dderbynnir gan Lywodraeth y DU yn cael ei ddyrannu i Awdurdodau Lleol.
- Gofyn am anfon copïau o'r llythyr at holl Aelodau'r Senedd ac ASau ar gyfer Bro Morgannwg.
- Gofyn am anfon copïau o'r llythyr ymlaen at holl Aelodau Cyngor Bro Morgannwg, at bob ysgol ac at y Fforwm Cyllideb Ysgolion."

Cynigiodd yr Arweinydd y Cynnig, a thynnodd sylw at y ffaith bod y Cyngor wedi bod yn ymwybodol o'r cyllid canlyniadol untro hwn ers diwedd mis Mawrth. Mynegasant siom ddofn gyda'r ffordd y mae Llywodraeth Cymru wedi ymdrin â'r cyllid, gan herio honiadau bod y diffyg yn wahanol yng Nghymru o'i gymharu â Lloegr. Pwysleisiant fod yn rhaid cyfeirio'r cyllid at blant drwy Awdurdodau Lleol a gofynasant am Bleidlais Gofnodedig.

Siaradodd y Cynghorydd Birch am yr angen critigol am gyllid ADY, gan nodi bod y Cyngor o'r diwedd yn cydnabod anghenion pobl ifanc a oedd wedi ymddieithrio neu wedi'u hynysu o'r blaen, a dadleuodd fod cyllid digonol yn hanfodol ar gyfer addysg ystyrion.

Cefnogodd y Cyngorydd Payne y Cynnig a oedd yn llunio cyllid ADY fel mater cydraddoldeb. Nododd fod tanariannu yn effeithio'n anghymesur ar ofalwyr benywaidd, gan effeithio ar eu cyflogaeth a'u lles, a chanmolodd y ddarpariaeth ADY bresennol ym Mro Morganwg fel un enghreifftiol.

Beirniadodd y Cyngorydd Dr. Johnson y Cynnig fel "chwarae gwleidyddiaeth" gan y Grŵp Llafur, gan nodi bod Llafur wedi bod mewn grym yn y Senedd ers 27 mlynedd. Roedd yn dadlau bod y cynnig yn afrealistig ac yn awgrymu dull mwy "rhesymol" o ran cynigion cyllideb cyfredol Llywodraeth Cymru. Yn ystod y ddadl, fe wnaeth gynnig Gwelliant i'r Cynnig fel a ganlyn:

Amnewid pwynt bwled 2: Yn hytrach na'r geiriad gwreiddiol, byddai'r Cyngor yn penderfynu "gofyn i Arweinydd y Cyngor ysgrifennu at y Prif Weinidog yn croesawu'r £120 miliwn o gyllid ADY ychwanegol".

Dywedodd y Cyngorydd Carroll nad oeddent yn derbyn y Gwelliant arfaethedig gan eu bod yn credu y dylid gwario'r arian a ddarparwyd gan Lywodraeth y DU at y diben hwn yn y modd hwn. Cytunodd y Cyngorydd John â'r teimlad hwn.

Dadleuodd y Cyngorydd S. Hodges fod y ddadl yn cael ei nodweddu gan 'chwarae gwleidyddiaeth' yn hytrach na phryder gwirioneddol i blant y Fro, a mynegodd gefnogaeth i'r gwelliant, gan feirniadu'r Cynnig gwreiddiol fel ei fod yn seiliedig ar 'ffigurau ffantasi' ac yn methu â mynd i'r afael â'r hanes hirdymor o danariannu yn y rhanbarth.

Ailadroddodd y Cyngorydd N. Hodges fod addysg a'r GIG wedi cael eu tanariannu'n gyson gan Lywodraeth Cymru, a oedd wedi cael ei harwain gan yr wrthblaid tan ddau fis ynghynt. Fe wnaethon nhw ddisgrifio gweithredoedd yr wrthblaid fel 'chwarae gwleidyddiaeth'.

Cynhaliwyd Pleidlais Gofnodedig ar y Gwelliant i'r Cynnig fel a ganlyn:

Aelod	O Blaid	Yn Erbyn	Ymatal
A. Asbrey	√		
J. Aviet		√	
G. Ball		√	
R. Birch		√	
B. Brooks		√	
G. Bruce		√	
I. Buckley		√	
L. Burnett		√	
S. Campbell		√	
G. Carroll		√	
C. Cave	Heb bleidleisio		

Aelod	O Blaid	Yn Erbyn	Ymatal
C. Champion		√	
J. Charles		√	
A. Collins	√		
M. Cowpe	√		
B. Dodd	Heb bleidleisio		
P. Drake		√	
V. Driscoll		√	
R. Fisher		√	
C. Franks	√		
R. Godfrey		√	
Emma Goodjohn		√	
Ewan Goodjohn		√	
S. Haines		√	
S. Hanks			√
N. Hodges	√		
S. Hodges	√		
C. Iannucci-Williams		√	
G. John		√	
I. Johnson	√		
S. Lloyd-Selby		√	
B. Loveluck-Edwards		√	
J. Lynch-Wilson		√	
K. Mahoney		√	
N. Marshallsea		√	
J. Norman		√	
H. Payne		√	
E. Penn		√	
S. Perkes		√	
I. Perry	Heb bleidleisio		
J. Protheroe		√	
R. Sivagnanam		√	
C. Stallard		√	
N. Thomas		√	

Aelod	O Blaid	Yn Erbyn	Ymatal
R. Thomas		√	
S. Wiliam	√		
M. Wilkinson		√	
E. Williams		√	
M. Wilson		√	
N. Wood	Heb bleidleisio		
CYFANSWM	8	37	1

Trafodwyd y Cynnig gwreiddiol. Mynegodd y Cynghorydd Carroll ei gefnogaeth a phwysleisiodd y pwysau ariannol sylweddol sy'n wynebu'r sector addysg ym Mro Morgannwg ar hyn o bryd a dadleuodd ei bod yn hanfodol i unrhyw arian a ddarperir gan Lywodraeth San Steffan i Weinidogion y Senedd gael ei drosglwyddo'n uniongyrchol i ysgolion, a ddisgrifiodd fel y gyrchfan derfynol ar gyfer y cyllid hwn.

Cadarnhaodd y Cynghorydd John gefnogaeth i'r Cynnig, gan nodi bod y Cyngor wedi gwneud cynnydd sylweddol o ran ehangu cyfleusterau ADY dros y blynyddoedd. Fe wnaethant dynnu sylw at y twf yn y ddarpariaeth yn eu hetholaeth eu hunain a phwysleisiodd fod angen y cyllid ychwanegol yn ddirfawr i gynnal y gwasanaethau hanfodol hyn.

Roedd y Cynghorydd Asbrey yn cydnabod pwysigrwydd buddsoddi mewn ADY, a mynegodd rywfaint o siom nad oedd y Cynnig yn cydnabod yn ffurfiol y 'gwaith rhagorol' a wnaed eisoes gan aelodau'r Grŵp Gorchwyl a Gorffen a ymchwiliodd i seiliau adnoddau ADY yn gynharach yn y flwyddyn. Dadleuodd fod dull a arweinir gan dystiolaeth yn hanfodol ar gyfer mynd i'r afael â'r heriau cymhleth hyn.

Rhoddodd y Cynghorydd Perkes bwyslais ar blant a'u cyfleoedd bywyd, a'r angen am ddigonolrwydd ariannol. Awgrymodd, er y gallai eraill fod angen brwydro am gyllid mewn mannau eraill, mae'n rhaid blaenoriaethu'r arian canlyniadol sydd ar gael i'r plant sy'n dibynnu arno lwyddo yn yr ysgol.

Rhannodd y Cynghorydd Goodjohn ei fod yn parchu datganoli a chyllid teg, ond anogodd yr holl Aelodau i flaenoriaethu pobl ifanc, gan gynnwys ehangu'r ddarpariaeth prydau ysgol am ddim, a gwella cyllid ADY a chyflog athrawon, a allai arwain at weithredu diwydiannol staff.

Dywedodd yr Arweinydd nad oedd y gwelliant arfaethedig yn ddiangen oherwydd bod y Cyngor eisoes mewn cyfathrebu cyson â Llywodraeth Cymru drwy ymgysylltu'n weithredol â Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ac yn credu nad oedd "croesawu" cyllid yn datrys y mater sylfaenol o sut roedd yr adnoddau hynny'n cael eu dosbarthu i blant mewn angen. Ailadroddwyd nad y broses wleidyddol oedd y prif bryder, ond sicrhau bod cyllid canlyniadol sy'n deillio o San Steffan yn cael ei drosglwyddo'n llawn i Awdurdodau Lleol i gefnogi Anghenion Dysgu Ychwanegol fel

y bwriadwyd, a mynegodd rwystredigaeth nad oedd y cyllid hwn wedi'i ddiogelu'n ddigonol at ei bwrpas penodol.

Cynhaliwyd Pleidlais Gofnodedig fel a ganlyn –

Aelod	O Blaid	Yn Erbyn	Ymatal
A. Asbrey		√	
J. Aviet	√		
G. Ball	√		
R. Birch	√		
B. Brooks	√		
G. Bruce		√	
I. Buckley	√		
L. Burnett	√		
S. Campbell	√		
G. Carroll	√		
C. Cave	Heb bleidleisio		
C. Champion	√		
J. Charles	√		
A. Collins		√	
M. Cowpe		√	
B. Dodd	Heb bleidleisio		
P. Drake	√		
V. Driscoll	√		
R. Fisher	√		
C. Franks		√	
R. Godfrey	√		
Emma Goodjohn	√		
Ewan Goodjohn	√		
S. Haines	√		
S. Hanks	√		
N. Hodges		√	
S. Hodges		√	
C. Iannucci-Williams	√		
G. John	√		

Aelod	O Blaid	Yn Erbyn	Ymatal
I. Johnson		√	
S. Lloyd-Selby	√		
B. Loveluck-Edwards	√		
J. Lynch-Wilson	√		
K. Mahoney	√		
N. Marshallsea	√		
J. Norman	√		
H. Payne	√		
E. Penn	√		
S. Perkes	√		
I. Perry	Heb bleidleisio		
J. Protheroe	√		
R. Sivagnanam	√		
C. Stallard	√		
N. Thomas	√		
R. Thomas	Heb bleidleisio		
S. Wiliam		√	
M. Wilkinson	√		
E. Williams	√		
M. Wilson	√		
N. Wood	Heb bleidleisio		
CYFANSWM	36	9	

PENDERFYNWYD –

- (1) Bod y Cyngor yn gweithio gyda phartneriaid ar draws y sir, y rhanbarth ac yn genedlaethol sy'n rhannu ei benderfyniad i ddarparu cymorth i blant a phobl ifanc ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY).
- (2) BOD Arweinydd y Cyngor yn ysgrifennu at y Prif Weinidog yn annog Llywodraeth Cymru i sicrhau bod gwerth llawn unrhyw ganlyniadau sy'n gysylltiedig ag AAAA/ADY a dderbynnir gan Lywodraeth y DU yn cael ei ddyrannu i Awdurdodau Lleol.
- (3) Anfon copïau o'r llythyr at holl Aelodau'r Senedd ac ASau ar gyfer Bro Morgannwg.

(4) Anfon copïau o'r llythyr ymlaen at holl Aelodau Cyngor Bro Morgannwg, at bob ysgol ac at y Fforwm Cyllideb Ysgolion.

Rheswm dros benderfyniadau

(1-4) Gan ystyried y trafodaethau yn y cyfarfod.

147 [I YSTYRIED YR HYSBYSIAD O GYNIGION CANLYNOL](#) [A GYFLWYNWYD GAN Y CYNGHORWYR B. LOVELUCK-EDWARDS A J. PROTHEROE] –

Trafodwyd yr Hysbysiad o Gynnig isod, a gynigiwyd gan y Cynghorydd B. Loveluck-Edwards ac a eiliwyd gan y Cynghorydd J. Protheroe yn y cyfarfod.

“Tystiolaeth o Angen

Mae'r ffaith bod y Cyngor hwn yn mynnu bod gan berson ag anabledd, neu gyflwr iechyd sylfaenol, dystiolaeth ysgrifenedig gan feddyg teulu (megis i fod yn gymwys ar gyfer addasiadau penodol i'w eiddo Cyngor), yn creu ychydig o oedi wrth iddynt aros i'r wybodaeth gael ei phrosesu gan eu practis meddyg teulu lleol, gan achosi gorbryder a chost a godir gan y practis. Mae adborth diweddar gan bractisau meddygon teulu yn awgrymu bod drafftio a llofnodi llythyrau yn eu tynnu i fwrdd o'u gweithgaredd craidd. Roedd y tâl cyfartalog yn £40, gan effeithio'n fwyaf difrifol ar y rheini sy'n gallu ei fforddio leiaf, gan gynnwys y rheini sy'n dibynnu ar fudd-daliadau lles.

Felly, mae'r Cynnig hwn yn gofyn i'r Cyngor:

1. Adolygu pa dystiolaeth sy'n ofynnol gan ein hadrannau a pham, fel bod staff a phreswylwyr yn glir ynghylch pam eu bod yn angenrheidiol.
2. Lle bynnag y bo'n bosib, derbyn mathau eraill o dystiolaeth megis copi o ohebiaeth TAB/Credyd Pensiwn gan yr AGPh.
3. Creu canllaw sylfaenol sy'n esbonio, mewn iaith glir, i breswylwyr pam rydym yn gofyn am dystiolaeth benodol.
4. Cysylltu â'r PMLI (Pwyllgor Meddygol Lleol), corff cynrychioliadol o feddygon teulu ar draws Bwrdd Iechyd Caerdydd a'r Fro, i gynyddu ymwybyddiaeth a sicrhau datrysiad hirdymor sy'n dileu'r pwysau ariannol y mae ein preswylwyr sydd fwyaf agored i niwed yn eu hwynebu oherwydd y ffioedd y gall practis meddyg teulu eu codi.”

Agorodd y Cynghorydd Loveluck-Edwards y ddadl drwy rannu data o Fanc Bwyd y Fro, gan nodi bod 44% o'u defnyddwyr wedi talu ffi am lythyrau meddygon teulu, ac roedd 86% ohonynt yn anabl. Dadleuon nhw fod y ceisiadau hyn y tu allan i gontractau craidd y GIG, gan greu rhwystrau ariannol annheg i breswylwyr agored i niwed.

Eiliodd y Cynghorydd Protheroe y Cynnig, gan bwysleisio bod llawer o drigolion mewn trallod a bod gofyn am lythyrau meddygol â thâl yn eu cosbi am fod mewn angen. Pwysleisiodd fod system gliriach, fwy effeithlon yn fater o foeseg a chyfrifoldeb yr Awdurdod Lleol.

Eglurodd yr Arweinydd nad meddygon teulu yn aml oedd y gweithwyr proffesiynol mwyaf priodol i asesu addasiadau penodol; Roedd Therapyddion Galwedigaethol yn fwy addas ar gyfer hyn. Nodwyd y dylai'r Cyngor ganolbwyntio ar dystiolaeth o angen yn hytrach na dibynnu ar lythyrau meddygol yn unig.

Tynnodd y Cynghorydd Hodges sylw at yr anghysondeb yn ansawdd llythyrau meddygon teulu a mynegodd ei chefnogaeth i newid polisi sy'n blaenoriaethu tystiolaeth a hunan-adrodd unigolion anabl.

Cydnabu'r Cynghorydd Carroll yr angen am effeithlonrwydd a chydbwysedd rhwng osgoi biwrocratiaeth ddiangen a chynnal gwiriadau a balansau priodol. Fe wnaeth gefnogi'r alwad am adolygiad o'r systemau presennol i archwilio tystiolaeth amgen.

Awgrymodd y Cynghorydd Wilson y dylai trigolion lloŷio sefydliadau fel Llais i gynrychioli barn cleifion ar y mater codi tâl, ac er eu bod wedi mynegi pryderon am ddull "blanced" o dderbyn pob hawliad heb wirio, fe wnaethant gytuno i gefnogi'r adolygiad.

Mynegodd y Cynghorydd Mahoney amheuaeth ynghylch dichonoldeb y cynnig, gan nodi y byddent yn ymatal o'r bleidlais nes bod manylion mwy pendant am gwmpas yr adolygiad a'r newidiadau arfaethedig yn cael eu cyflwyno.

Cefnogodd y Cynghorydd Perkes y Cynnig o safbwynt tai cymdeithasol, gan nodi y byddai'n fuddiol adolygu pa fathau penodol o wybodaeth gan wahanol asiantaethau allai fodloni gofynion tystiolaeth tai.

I gloi, aeth y Cynghorydd Loveluck-Edwards i'r afael â phryderon drwy egluro nad oedd y Cynnig yn cynnig derbyn hawliadau heb dystiolaeth, ond yn hytrach yn canolbwyntio ar ddull cyson, tosturiol. Pwysleisiodd fod llawer o breswylwyr agored i niwed eisoes wedi'u hasesu trwy fframweithiau sefydledig eraill (fel TAP), a byddai'r adolygiad yn anelu at nodi lle gallai'r Cyngor leihau bylchau a gwneud y broses yn fwy hygyrch ac ysgafnach i'r rhai mewn angen. Yn dilyn pleidlais, fe:

PENDERFYNWYD –

(1) Y BOD y Cyngor yn adolygu pa dystiolaeth oedd ei hangen ar ei adrannau a pham, fel bod staff a thrigolion yn glir ynghylch pam eu bod yn angenrheidiol.

(2) BOD y Cyngor, lle bynnag y bo'n bosib, derbyn mathau eraill o dystiolaeth megis copi o ohebiaeth TAB/Credyd Pensiwn gan yr AGPh.

(3) BOD y Cyngor yn creu canllaw sylfaenol sy'n esbonio, mewn iaith glir, i breswylwyr pam rydym yn gofyn am dystiolaeth benodol.

(4) BOD y Cyngor yn cysylltu â'r PMLI (Pwyllgor Meddygol Lleol), corff cynrychioliadol o feddygon teulu ar draws Bwrdd Iechyd Caerdydd a'r Fro, i gynyddu ymwybyddiaeth a sicrhau datrysiad hirdymor sy'n dileu'r pwysau ariannol y mae ein preswylwyr sydd fwyaf agored i niwed yn eu hwynebu oherwydd y ffioedd y gall practis meddyg teulu eu codi.

Rheswm dros benderfyniadau

(1-4) Gan ystyried y trafodaethau yn y cyfarfod.

148 CWESTIYNAU YN UNOL AG ADRAN 4.19 O GYFANSODDIAD Y CYNGOR –

Cyflwynwyd yr ymatebion a ganlyn i gwestiynau'r Aelodau fel y'u cynhwyswyd yn yr agenda:

(i) Cwestiwn gan y Cynghorydd J. Protheroe

Sut mae'r Cyngor yn bwriadu deall a gweithredu ar yr angen i addasu adeiladau cymunedol ac ysgolion i fynd i'r afael ag effaith newid hinsawdd?

Ymateb gan y Dirprwy Arweinydd ac Aelod y Cabinet dros Lefydd Cynaliadwy

Fel rhan o'n rhaglen ddatgarboneiddio barhaus, rydym wedi ôl-osod technolegau arbed ynni i 7 canolfan gymunedol ynghyd â CF61 gan ddefnyddio grantiau Cyfalaf ACPW3 Ystadau Cymru. Mae ein rhaglen ôl-ffitio ysgolion parhaus yn canolbwyntio ar dechnolegau effeithlonrwydd ynni a dŵr tebyg. Ochr yn ochr â hyn, mae'r Rhaglen Cyfalaf Cymunedau Dysgu Cynaliadwy yn dilyn safonau dylunio llym sy'n cynnwys carbon sero net ar waith ac asesiadau gorboethi yn ystod yr haf sy'n cydymffurfio â BREEAM. O fewn hyn, mae gwelliannau bioamrywiaeth fel toeau gwyrdd a Draenio Trefol Cynaliadwy yn nodweddion sy'n lliniaru glaw dwysedd uchel. Mae gennym ganran uchel o safleoedd eco-sgolion, ac mae'r rhain yn cynnwys cyfleoedd dysgu gwell i'n disgyblion.

Mae'r gwaith hwn yn cefnogi ein hadeiladau i fod yn fwy gwydn o amgylch eu hanghenion ynni, yn enwedig wrth i'r galw a'r gost gynyddu ar gyfer gwresogi ac oeri. Mae ffitiadau effeithlonrwydd dŵr a chanfod gollyngiadau yn cefnogi defnydd dŵr is, sy'n arbennig o bwysig mewn cyfnod o sychder.

Yn ystod y don wres rhybudd coch diweddar daeth ein dealltwriaeth o sut mae ein hamgylchedd adeiledig yn ymateb i gyfnodau o wres gormodol hir yn amlwg. Er mwyn deall yn well sut mae ein hadeiladau a'n safleoedd yn perfformio, rydym yn cynnal arolwg ar draws pob ysgol. Yn ogystal, byddwn yn cwblhau ymarfer tebyg gyda'n canolfannau cymunedol mewn perthynas â gwydnwch hinsawdd. Bydd y ddwy fenter yn cael eu datblygu gyda'n cydweithwyr Cynllunio Argyfwng ac yn cefnogi argymhellion ein Asesiad Risg Newid Hinsawdd BGC y Fro a gwblhawyd yn ddiweddar.

Yn ogystal â'r gwaith mewn partneriaeth â phartneriaid BGC, mae gwaith wedi dechrau ar gynllunio addasu i'r hinsawdd y Cyngor. Mae swyddogion wedi cyfarfod yn ystod yr wythnosau diwethaf i ddechrau edrych ar sut y gellir cydlynu'r gwaith ar draws y sefydliad a rhannu dysgu rhwng timau, yn ogystal â chyfleoedd i wneud pethau'n wahanol mewn ymateb i'r angen i barhau i ddatgarboneiddio, ac ochr yn ochr â lliniaru effeithiau newid yn yr hinsawdd. Mae swyddogion hefyd yn gweithio'n agos iawn gyda swyddogion Llywodraeth Cymru a Chomisiynydd Cenedlaethau'r

Dyfodol a'i dîm i sicrhau bod ein gwaith ar bob agwedd ar ddatgarboneiddio ac addasu i'r hinsawdd yn cyd-fynd yn agos â strategaethau a pholisïau cenedlaethol.

(ii) Cwestiwn gan y Cyngorydd W.A. Hennessy

A wnaiff yr Aelod Cabinet amlinellu'r mesurau y mae'r Cyngor wedi'u rhoi ar waith i sicrhau diogelwch ei weithlu, yn enwedig gweithredwyr casglu sbwriel, staff glanhau strydoedd, a chasglwyr sbwriel, ac a oes unrhyw welliannau pellach wedi'u cynllunio?

Ateb gan yr Arweinydd Gweithredol ac Aelod y Cabinet dros Berfformiad ac Adnoddau

Diolch yn fawr am y cwestiwn, Gyngorydd. Rydym yn cymryd iechyd a diogelwch holl gydweithwyr y Cyngor o ddifrif iawn ac mae gennym bolisïau, gweithdrefnau a threfniadau cymorth cadarn ar waith ar draws y nifer o wahanol adrannau. Caiff y rhain eu hadolygu'n barhaus, gyda diweddariadau polisi ffurfiol a chyfathrebu'n digwydd.

O ran y rolau penodol rydych chi'n gofyn amdanynt, mae gan y Cyngor dîm iechyd a diogelwch bach, gydag un cydweithiwr yn treulio'r rhan fwyaf o'i amser yn cefnogi'r Gyfarwyddiaeth Amgylchedd a Thai. Mae'r tîm yn cynnal cyfarfodydd dal i fyny iechyd a diogelwch rheolaidd lle rydym yn trafod asesiadau risg, arolygiadau, ymchwiliadau i ddamweiniau, lles a hyfforddiant.

Ar gyfer timau sbwriel a glanhau, mae asesiadau risg ar waith y mae'r tîm yn eu cefnogi. Caiff datblygiad y rhain ei adolygu'n flynyddol gan y rheolwr.

O ran hyfforddiant, mae rhaglen barhaus o hyfforddiant trin â llaw ar gyfer casglwyr sbwriel ac yn y cyfarfod diwethaf (01.07.2026) roedd 118 o staff wedi cael eu hyfforddi allan o 140. Mae'r hyfforddiant wedi'i gyfuno â hyfforddiant rheoli gwrthdaro ar gyfer staff glanhau. Cynhelir cyfarfodydd rheolaidd gyda rheolwyr, gyda chefnogaeth yn cael ei darparu ynghylch cynllunio gweithredu lles lle mae staff sydd â phroblemau iechyd yn cael addasiadau rhesymol. Mae'r tîm iechyd a diogelwch yn cynnal cyfarfod gyda gyrwyr a llwythwyr bob 6-8 wythnos lle maent yn trafod unrhyw broblemau ac yna'n dilyn i fyny.

I gefnogi iechyd a diogelwch timau glanhau, mae'r tîm corfforaethol wedi ymweld â phob toiled ac wedi'i archwilio; ac maent bellach yn monitro canran gydag ymweliad chwarterol. Mae datblygiadau diweddar yn cynnwys adolygiad o'r broses adfer o bigau nodwyddau a anfonwyd at staff trwy oruchwylwyr a diweddariad i'r broses sefydlu.

(iii) Cwestiwn gan y Cyngorydd S.T. Wiliam

Yn ddiweddar, derbyniodd cyngorwyr gyflwyniadau gan Dŵr Cymru a Chyfoeth Naturiol Cymru am Brosiect Dyfroedd Ymdrochi De Canolog, sy'n ceisio deall yn well y sgôr ansawdd dŵr gwael mewn rhai o'n traethau lleol.

Pa rôl fydd y Cyngor yn ei chwarae yn y prosiect ymchwil hwn, a sut fydd Cyngorwyr Ward Lleol yn Baruc yn cymryd rhan?

Ymateb gan yr Aelod Cabinet dros Wasanaethau Cymdogaeth ac Adeiladu

Mae Prosiect Dyfroedd Ymdrochi De Canol yn grŵp rhanddeiliaid a gynullwyd i ddarparu arweinyddiaeth strategol, cydweithredu a chydlynu ar gyfer dull dalgylch cyfan o wella ansawdd dŵr ymdrochi yn Aberogwr a Bae'r Tŵr Gwyllo. Mae'r Bartneriaeth Dalgylch yn dwyn ynghyd sefydliadau allweddol gan gynnwys Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC), Dŵr Cymru (DC) a'r Cyngor, sydd â diddordeb cyffredin mewn gwella ansawdd dŵr ymdrochi ac iechyd cyffredinol y dalgylch, gan weithio gyda'i gilydd i alinio camau gweithredu a chyflymu'r gwaith o gyflawni gwelliannau. Uchelgais CNC yw creu dull integredig o wydnwch dalgylch. Er mai'r flaenoriaeth uniongyrchol yw mynd i'r afael ag ansawdd dŵr ymdrochi, nod y prosiect hwn yw dod â gwelliannau amgylcheddol ehangach at ei gilydd megis ansawdd dŵr, priddoedd gwydn, bioamrywiaeth a rheoli perygl llifogydd i ddarparu'r cyfle gorau i fynd i'r afael â'r materion cymhleth niferus o fewn dalgylchoedd afonydd ar gyfer y dyfroedd ymdrochi hyn. Bydd y prosiect yn ceisio datblygu cynllun dalgylch cyfan sy'n cyfuno peiranneg draddodiadol ag atebion sy'n seiliedig ar natur, gan yrru gwydnwch hinsawdd wrth gefnogi twf economaidd a lles cymunedol.

Mae'r Cyngor yn bartner statudol ar gyfer y prosiect hwn a gyda'n partneriaid mae'n cydlynu camau gweithredu ar draws aelod-sefydliadau i leihau dyblygu, rhannu data a thystiolaeth, er mwyn alinio ymyriadau â'r nod o wella ansawdd dŵr ymdrochi. Rôl allweddol arall i'r Cyngor yw hwyluso ymgysylltiad ehangach â'r gymuned a'r cyhoedd â'r Prosiect, gan rannu negeseuon allweddol ar gynnydd. Anogir ymgysylltu cymunedol ehangach yn weithredol, a chynghorir Aelodau Lleol i gysylltu â thîm prosiect CNC ar bathingwatersSC@naturalresources.wales.

(iv) Cwestiwn gan y Cynghorydd J. Protheroe

Sut mae'r Cyngor yn nodi'r rhai sydd fwyaf mewn perygl o effaith newid hinsawdd a beth sy'n cael ei wneud i gynorthwyo'r rhai mwyaf agored i niwed?

Ymateb gan y Dirprwy Arweinydd ac Aelod Cabinet dros Lefydd Cynaliadwy

Diolch am y cwestiwn ar y mater hwn sy'n amserol iawn. Mae'r tonnau gwres rydym wedi bod yn eu profi wedi dod â llawer o heriau ac rydym yn gwybod y gall fod hyd yn oed yn anoddach i'r rhai sydd fwyaf agored i niwed ymdopi yn y tymereddau poeth hyn. Rydym hefyd yn gwybod bod ardaloedd o amddifadedd uwch yn fwy tebygol o gael eu heffeithio'n anghymesur gan newid hinsawdd e.e. oherwydd costau addasiadau i dai, costau bwyd cynyddol ac ati a'r gallu i wella o ddigwyddiadau tywydd eithafol a bydd hyn hefyd yn cael ei ystyried yn ein gwaith.

Yn ddiweddar, mae Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus (BGC) y Fro wedi gweithio gydag ymgynghorwyr i gynnal Asesiad Risg Newid Hinsawdd. Mae hwn wedi bod yn ddull partneriaeth o ystyried nifer o risgiau hinsawdd a nodwyd a sut maen nhw'n effeithio ar wasanaethau a chymunedau. Canolbwyntiodd yr asesiad ar bum thema allweddol gan gynnwys seilwaith ac iechyd a lles ac amlygodd yr angen am gynlluniau ar gyfer tywydd eithafol i wella gwydnwch, i ystyried y newidiadau sydd eu

hangen i gartrefi gofal a chyfleusterau iechyd ac ar gyfer allgymorth cymunedol gyda'n trigolion mwy agored i niwed ac ynysig. Byddwn yn parhau i weithio gyda'n partneriaid drwy'r BGC i fynd i'r afael â'r risgiau a nodwyd.

O ran ein harferion presennol ac i'ch sicrhau ein bod eisoes yn cymryd camau i sicrhau bod ein trigolion mwy agored i niwed yn cael eu cefnogi, hoffwn dynnu sylw at waith mewn gofal cymdeithasol a thai.

Lle mae gwasanaethau'n cael eu comisiynu, mae gwasanaethau cymdeithasol yn gweithio'n agos gyda darparwyr i sicrhau eu bod yn gallu diwallu anghenion pobl yn eu cartrefi eu hunain, gan ein bod yn gwybod y gallant gael eu heffeithio'n sylweddol gan wres. Mae'r tîm comisiynu yn cynnig cyngor a chefnogaeth ar weithio mewn gwres. Maent hefyd yn gweithio gyda darparwyr i sicrhau eu bod wedi'u cyfarparu â'r sgiliau i ddiwallu anghenion trigolion agored i niwed sy'n cael eu heffeithio gan wres. Yn ystod tonnau gwres, darperir cyngor lleol a chenedlaethol i ddarparwyr. Mewn digwyddiadau eithafol, rydym yn gweithio gyda darparwyr i sicrhau bod y rhai sydd â'r lefelau uchaf o anghenion yn cael blaenoriaeth.

Mae hefyd yn arfer safonol, pan fydd gweithwyr cymdeithasol a staff gofal cymdeithasol yn cynnal Asesiadau Gofal a Chymorth, eu bod yn asesu'r ffactorau amgylcheddol sy'n effeithio ar yr unigolyn a'u teuluoedd. Mae hyn yn cynnwys trefniadau byw a phriodoldeb amgylchedd y cartref a lle bo angen, gyda chydysyniad yr unigolyn, gwneir atgyfeiriadau am gymorth i'r asiantaeth berthnasol i sicrhau bod yr anghenion asesedig hyn yn cael eu diwallu.

O fewn y gwasanaethau cymdeithasol maent eisoes wedi sefydlu prosesau asesu risg ar gyfer gweithio mewn tymereddau poethach, ac mae'r rhain yn cael eu diweddarau bob tro y bydd digwyddiad gwres mawr yn effeithio ar wasanaethau i sicrhau eu bod yn esblygu i adlewyrchu dysgu blaenorol ac yn ddigon pwrpasol i ymateb i'r digwyddiad newydd. Mae'r Gwasanaethau Cymdeithasol hefyd yn buddsoddi mewn offer a thechnoleg i helpu i gefnogi staff sy'n gweithio a phreswylwyr sy'n byw mewn hinsoddau poethach.

Mae Safon Ansawdd Tai Cymru (SATC) eisoes yn ei gwneud yn ofynnol i landlordiaid ystyried gwres eithafol ac edrych i'w liniaru fel rhan o'r safon ar gyfer tenantiaid presennol. Cymerodd ein tîm tai gamau yn ystod y don wres ddiweddar i estyn allan at y rhai sydd fwyaf agored i niwed ac maent yn edrych i rannu dysgu a phrofiad er mwyn gallu cynllunio mwy ar gyfer digwyddiadau yn y dyfodol. Mae'r tîm Tai hefyd yn adolygu data synhwyrdd, gan gynnwys o dai gwarchod, i ddeall proffil gwres ar draws eu hystâd. Bydd y data hwn yn helpu i lywio opsiynau addasu e.e. edrych ar opsiynau cysgodi, ffyrdd o leihau enillion solar, gwaith boeleri, gwaith ymddygiadol ac ati.

Fel rhan o Brosiect Sero rydym eisoes wedi cael nifer o drafodaethau i ystyried sut rydym yn datblygu ein gwaith ymhellach o amgylch addasu i'r hinsawdd i ategu'r gwaith lliniaru mwy datblygedig yn y cynllun her newid hinsawdd. Bydd y gwaith hwn yn cynnwys staff ar draws y sefydliad gan gynnwys cynllunio argyfyngau ac ysgolion yn ogystal â gwasanaethau rheng flaen eraill a bydd yn ategu'r gwaith sy'n cael ei wneud drwy'r BGC ac yn adeiladu ar arfer da a dysgu presennol.

Rydym yn chwilio am gyfleoedd i gyfleu gwybodaeth iechyd bwysig ar adegau o dywydd eithafol, gan rannu gwybodaeth gan bartneriaid a ffynonellau eraill drwy ystod o wahanol gyfryngau i ddarparu gwybodaeth a chymorth.

Atodol

Gofynnodd y Cynghorydd Protheroe a fyddai'r Cyngor yn ystyried mapio risg hinsawdd gyda chronfeydd data gofal cymdeithasol i helpu i nodi pobl agored i niwed ac ynysig yn ystod cyfnodau o wres, ac atebodd y Dirprwy Arweinydd fod ei hymateb yn amlinellu sut roedd y Cyngor yn cefnogi'r rhai mewn angen yn ystod yr amodau tywydd.

(v) Cwestiwn gan y Cynghorydd S.J. Haines

A wnaiff yr Aelod Cabinet egluro beth mae'r Cyngor yn ei ystyried yn amserlen resymol i Gynghorydd neu aelod o'r cyhoedd dderbyn ymateb i gwestiwn a ofynnir yn y Cyngor Llawn?

Ymateb gan yr Aelod Cabinet dros Ymgysylltu â'r Gymuned, Cydraddoldeb a Gwasanaethau Rheoleiddiol

Hoffwn fanteisio ar y cyfle hwn i ymddiheuro i'r Cynghorydd Haines am yr oedi a rhoi ymateb i'w gwestiwn blaenorol ynghylch safleoedd tir llwyd yng nghyfarfod y Cyngor Llawn ym mis Rhagfyr. Ar hyn o bryd, hoffwn gynghori bod rhaid ystyried pob cynnig yn ôl ei rinweddau, felly nid yw'n bosibl defnyddio dull cyffredinol ar gyfer pob cynnig. Fodd bynnag, mewn egwyddor, dylid blaenoriaethu tir llwyd uwchlaw tir glas lle mae ar gael, ac rwy'n ymwybodol bod gan swyddogion bryderon sylweddol ynghylch cynnig Gileston y bwriedir ei adrodd i'r Pwyllgor Cynllunio ym mis Gorffennaf.

(vi) Cwestiwn gan y Cynghorydd N.P. Hodges

Arweiniodd y don wres ddiweddar ddiwedd mis Mehefin at asesiadau risg a chau ysgolion yn y Fro, er enghraifft yn Ysgol Gynradd Romilly, a effeithiodd ar lawer o blant, rhieni ac athrawon.

Gyda thywydd tymheredd uchel bellach yn cynyddu mewn amllder, pa gynlluniau sydd gan y Cyngor ar gyfer ystâd yr ysgol, yn arbennig, fel nad yw hyn yn cael ei ailadrodd?

Ymateb gan yr Aelod Cabinet dros Addysg, y Celfyddydau a'r Gymraeg

Er mwyn dysgu gwersi a pharatoi ar gyfer digwyddiadau yn y dyfodol, gallaf eich cynghori bod swyddogion y Cyngor ar hyn o bryd yn casglu adborth gan bob ysgol drwy e-arolwg i ddeall sut y gwnaethant brofi'r don wres yn ystod yr wythnos sy'n dechrau 22 Mehefin 2026. Bydd hyn yn rhoi mewnwelediad gwerthfawr i ni i'r mesurau y mae ysgolion yn eu gweithredu i wella lefelau cysur i ddisgyblion a staff a helpu i lywio ein hymateb yn y dyfodol.

Ar yr un pryd, rydym yn adolygu data byw o safleoedd lle mae synwryddion ystafell ddosbarth yn eu lle, gan edrych yn benodol ar dymheredd a lefelau CO₂. Bydd hyn

yn cefnogi dealltwriaeth fwy seiliedig ar dystiolaeth o sut mae gwahanol adeiladau yn perfformio o dan amodau gwres eithafol. Rydym yn cydnabod y bydd y profiad o wres yn amrywio'n sylweddol ar draws ein hystâd ysgolion, gan adlewyrchu gwahaniaethau mewn oedran adeiladau, dyluniad, ac amgylcheddau cyfagos. Gall lleoliadau trefol, er enghraifft, brofi tymheredd amgylchynol uwch o'i gymharu ag ysgolion sydd wedi'u lleoli ger mannau gwyrdd agored neu gydag ardaloedd awyr agored mwy helaeth.

Atodol

Gofynnodd y Cynghorydd Hodges a oedd yr Aelod Cabinet yn rhagweld addasiad posibl i amseroedd tymor i gyd-fynd â'r newid yn yr hinsawdd a'r tymhereddau, ac ymatebodd yr Aelod Cabinet y byddai'n cael ei ystyried fel rhan o'r darn cyfan o gefnogi ysgolion i ymateb i'r argyfwng Hinsawdd.

(vii) Cwestiwn gan y Cynghorydd E. Penn

Cyhoeddodd Llywodraeth y DU yn y gyllideb ddiwethaf y byddai'r terfyn dau blentyn yn y Credyd Cynhwysol yn cael ei ddileu o fis Ebrill eleni fel rhan o'i Strategaeth Tlodi Plant. Mae dadansoddiad y llywodraeth yn amcangyfrif y bydd y newid hwn o fudd i tua dwy filiwn o blant ledled y DU ac yn lleihau nifer y plant sy'n byw mewn tlodi cymharol tua 450,000 erbyn diwedd y Senedd hon.

O ystyried ymrwymiad Cyngor Bro Morgannwg i fynd i'r afael â thlodi, gwella cyrhaeddiad addysgol a chefnogi teuluoedd, a allai'r Aelod Cabinet amlinellu sut mae'r Cyngor yn bwriadu sicrhau'r effaith gadarnhaol fwyaf posibl o'r polisi hwn ar deuluoedd cymwys yn y Fro.

Ymateb gan yr Arweinydd Gweithredol ac Aelod Cabinet dros Berfformiad ac Adnoddau

Rwyf i a fy nghydweithwyr yn y Cabinet wedi croesawu dileu'r terfyn dau blentyn yn y Credyd Cynhwysol a fydd yn cefnogi gwaith ar dlodi plant yn genedlaethol ac yn lleol ac yn bwysicaf oll bydd yn gwneud gwahaniaeth gwirioneddol i fywydau llawer o blant a'u teuluoedd.

Wrth ystyried ein gwaith i fynd i'r afael â thlodi, mae'n werth dim bod gennym yn y Fro 7 ACEHI yn y 10% uchaf o ACEHlau mwyaf difreintiedig yng Nghymru yn ôl MALIC 2025 a bod pedair ACEHI arall wedi'u cynnwys yn y 10-20% o ACEHlau mwyaf difreintiedig yng Nghymru. Mae cydberthynas gyson rhwng yr ardaloedd hyn a chyfrannau uwch o bobl ar incwm is, sy'n derbyn Credyd Cynhwysol ac yn derbyn cymorth diweithdra. Mae'r grwpiau hyn hefyd wedi'u nodi fel rhai mwyaf agored i effeithiau'r argyfwng costau byw a phrofiadau o amddifadedd.

O ran Credyd Cynhwysol, rhai ffigurau i'w hystyried yw:

- Ym mis Ionawr 2026, y data diweddaraf sydd ar gael, roedd cyfanswm o 15,436 o bobl yn derbyn Credyd Cynhwysol ym Mro Morgannwg, nid oedd 9,977 o'r rhai a dderbyniodd Credyd Cynhwysol mewn Cyflogaeth, tra bod

5,434 mewn Cyflogaeth, mae hyn yn cynrychioli 8% o gyfanswm nifer y bobl mewn cyflogaeth ym Mro Morgannwg.

- Roedd dros 5,400 o aelwydydd, tua 10% o aelwydydd ym Mro Morgannwg, yn derbyn Credyd Cynhwysol ac roedd ganddynt blentyn. Roedd gan ychydig dros 20% o'r aelwydydd hyn 3 neu fwy o blant.

Wrth ateb y cwestiwn hwn, hoffwn dynnu sylw at yr adroddiad Hunanasesiad Blynyddol drafft a ystyriwyd gan y Cabinet ar 9 Gorffennaf a oedd yn manylu ar y swm sylweddol o waith sy'n cael ei wneud ar draws y Cyngor fel rhan o'n hymrwymadau yn y Fro 2030 i flaenoriaethu trechu tlodi. Mae'r adroddiad hwn yn dangos bod llawer o wasanaethau ar draws y Cyngor yn nodi cyfleoedd i ymgysylltu â thrigolion a darparu gwybodaeth, gwasanaethau a chymorth, gan adeiladu ar wasanaethau presennol a defnyddio cyllid grant.

Mae adroddiad y Cabinet yn disgrifio'r gwaith sy'n cael ei wneud ar draws pob Cyfarwyddiaeth gan gynnwys cymorth cyflogaeth a thai, adolygiad o'r wybodaeth ar dudalennau gwe costau byw'r Cyngor, defnyddio cyllid ansicrwydd bwyd a mannau cynnes, cymorth gyda thlodi tanwydd a lansio Cwmpawd Teulu'r Fro yn ogystal ag ystod o weithgareddau a ddarperir gan Dîm Byw'n Iach y Cyngor. Mae'r gwaith hwn yn hanfodol i gyflawni ein gweledigaeth o Gymunedau Cryf gyda Dyfodol Disglair.

Mae ein gwaith i fynd i'r afael â thlodi yn cael ei arwain gan genhadaeth ac mae wedi'i nodi'n glir yn y Fro 2030. Ar draws pob un o'r 5 amcan yn y Bro 2030 mae ymrwymadau a fydd yn cyflawni ein blaenoriaeth o fynd i'r afael â thlodi. Er enghraifft, o dan yr amcan 'Rhoi dechrau da mewn bywyd i bawb' rydym yn ymrwymo i 'Ganolbwyntio ar deuluoedd plant sy'n byw mewn tlodi a'u helpu i gynyddu eu hincwm, cael mynediad at fwyd a thai a dianc rhag tlodi trwy wasanaethau cymorth a chynghor cofleidol'. O dan yr amcan 'Cefnogi ac amddiffyn y rhai sydd ein hangen' rydym wedi ymrwymo i 'gyflwyno rhaglen waith integredig i atal a mynd i'r afael â thlodi gyda ffocws penodol ar ein cymunedau mwyaf difreintiedig'. Dim ond rhai enghreifftiau yw'r rhain o'r uchelgais a nodir yn y Bro 2030.

Rwy'n falch o'r hyn sydd eisoes wedi'i gyflawni ym mlwyddyn gyntaf Bro 2030 ac roedd adroddiad y Cabinet yn cyfeirio at uchafbwyntiau cynharach:

- Yn 2025/26 darparodd Cymunedau am Waith a Mwy (CaW+) gyngor cyflogaeth arbenigol a mentora dwys i gefnogi pobl i gyflogaeth gyda 400 o gyfranogwyr yn ymgysylltu yn erbyn targed o 300 (133% o'r targed) a 172 o unigolion a gefnogwyd i gyflogaeth yn erbyn targed o 140 (123% o'r targed).
- Mae cynnig gofal plant Dechrau'n Deg wedi ehangu ar draws ardaloedd wedi'u targedu ac erbyn hyn yn cefnogi 934 o godau post, a chynigiwyd gofal plant i dros 280 o blant yn 2025/26.
- Lansiwyd Cwmpawd Teulu y Fro ym mis Tachwedd 2025 fel y Drws Ffrynt Integredig ar gyfer Cymorth Cynnar a Gwasanaethau Plant Statudol, gan ddarparu un pwynt mynediad clir i deuluoedd a gweithwyr proffesiynol.
- Mae prosiectau wedi'u targedu'r Gwasanaeth Ieuencid yn cefnogi pobl ifanc sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim (cPYADd), sy'n cael eu cyfeirio i'r gwasanaeth ar gyfer cymorth lles, atal NEET a chymorth atal digartrefedd. Yn 2025/26 cefnogwyd 167 o bobl ifanc.

- Mae offer chwarae cludadwy wedi cefnogi cyflwyno sesiynau cymunedol a diwrnodau hwyl i'r teulu ar draws lleoliadau yn y Fro, gan ddarparu syniadau cyfleoedd chwarae am ddim ar gyfer chwarae dim neu gost isel ac ymwybyddiaeth o fannau lleol y gellir eu defnyddio ar gyfer chwarae.
- Mae gwelliannau cyfalaf i fannau chwarae wedi gwella cynhwysiant, gan helpu i greu amgylcheddau sy'n groesawgar, yn hygyrch ac yn addas i bob plentyn. Mae'r gwaith a gynlluniwyd ym Mhen-coedtre gyda gwelliannau i'r parc sblashio a'r parc sglefrio yn enghreifftiau pellach o'n buddsoddiad mewn cymunedau.

Yn gynharach y mis hwn, gofynnais i Dîm Arweinyddiaeth Strategol y Cyngor fyfyrion ar y gwaith sy'n cael ei wneud ac ystyried sut rydym yn meithrin momentwm o amgylch y gwaith hwn gyda ffocws ar sut rydym yn gwneud cymorth a gwasanaethau'n haws i'n trigolion eu cyrchu ac yn sicrhau bod gennym ddull integredig.

Nid yw'n dderbyniol bod lefel yr anghydraddoldebau yn dal i fodoli ar draws y Fro a dyna pam rydym yn gofyn i dimau ar draws y Cyngor weithio gyda'i gilydd ac ystyried beth arall y gallant ei wneud, sut y gallant gysylltu mwy â chydweithwyr a sut y gallant weithio gyda phartneriaid i wella gwasanaethau. Rydym yn edrych i chwalo'r rhwystrau i gael mynediad at wasanaethau ac adeiladu ar y gwaith gwych yn ein hysgolion, yn y Pod, y Gwasanaeth Cwmpawd Teuluol, Llesiant yn Bwysig a llawer o rai eraill.

Felly, gallaf eich sicrhau ein bod yn datblygu gwasanaethau yn lleol sydd, ynghyd â newidiadau sy'n cael eu gwneud yn genedlaethol, yn cefnogi ein teuluoedd ac yn gwneud gwahaniaeth. Bydd adroddiad pwrpasol ar dlodi a'r argyfwng costau byw yn cael ei ystyried gan y Cabinet yn yr wythnosau nesaf hefyd.

(viii) Cwestiwn gan y Cynghorydd G.D.D Carroll

A wnaiff yr Aelod Cabinet amlinellu polisi'r Cyngor ynghylch dyrannu cartrefi newydd ym Mro Morganwg?

Ymateb gan yr Aelod Cabinet dros Dai Sector Cyhoeddus a Chynnwys Tenantiaid

Nod Polisi Gosod Tai Lleol y Cyngor, a gymeradwywyd gan y Cabinet ym mis Rhagfyr 2025, yw cydbwysio anghenion cymunedau lleol â'r angen i gartrefu'r rhai sydd â'r angen mwyaf am dai. Ar gyfer gosod y rhan fwyaf o dai newydd eu hadeiladu am y tro cyntaf, rhoddir blaenoriaeth i ymgeiswyr sydd â chysylltiad lleol cryf ac angen tai uchel (Aur a Mwy neu Aur). Os yw tai'n parhau i fod ar gael, cânt eu cynnig i ymgeiswyr eraill yn nhrefn blaenoriaeth yn seiliedig ar yr angen am dai.

Dim ond i'r dyraniad cychwynnol o eiddo newydd eu hadeiladu y mae'r dull hwn yn berthnasol. Fel arfer, caiff lleoedd gwag yn y dyfodol eu dyrannu trwy gynllun Homes4U y Cyngor yn unol â'r Polisi Dyrannu Tai, lle mae blaenoriaeth yn seiliedig ar yr angen am dai.

Mae eithriad yn berthnasol i Safleoedd Eithriad Gwledig a Mân Aneddiadau Gwledig, lle mae gofynion cysylltiad lleol yn parhau i fod yn berthnasol i osod cyntaf ac ailosod yn y dyfodol i helpu i ddiwallu anghenion tai lleol a chefnogi cymunedau gwledig cynaliadwy.

Mae'r polisi felly yn ceisio cefnogi cymunedau lleol wrth sicrhau bod tai fforddiadwy ar gael i'r rhai sydd â'r angen mwyaf ar draws y Fro.

Atodol

Gofynnodd y Cynghorydd Carroll a fyddai'r dyraniad adeiladu newydd ar gyfer ceiswyr lloches, gan fyfrio ar bolisi tebyg yn Swydd Amwythig, a chynghorodd yr Aelod Cabinet fod hwn yn gwestiwn gwahanol i'r gwreiddiol ac ni ymatebodd ar y sail honno.

(ix) Cwestiwn gan y Cynghorydd A.M. Collins

Pa asesiad diweddar sydd wedi'i wneud o'r posibilrwydd o gyflwyno system unffordd mewn strydoedd prysur iawn i'r de o Heol Holton fel Rhodfa Santes Fair, Stryd Castleland, Stryd yr Orsaf a Chilgant Kingsland?

Ymateb gan yr Aelod Cabinet dros Wasanaethau Cymdogaeth ac Adeiladu

Mae'r Cyngor wedi ystyried cais i gyflwyno system unffordd ar Kingsland Crescent tua deng mlynedd yn ôl. Yn dilyn asesiad, ni chefnogwyd y cynnig gan y ystyriwyd ei fod yn debygol o gynyddu cyflymder cerbydau, symud traffig i strydoedd cyfagos ac effeithio'n andwyol ar symudiadau traffig lleol.

Nid oes unrhyw asesiad diweddar wedi'i gynnal mewn perthynas â threfniadau traffig unffordd ar St Mary's Avenue, Castleland Street, Station Street, Kingsland Crescent na strydoedd eraill i'r de o Holton Road, ac ar hyn o bryd nid oes unrhyw gynigion dan ystyriaeth ar gyfer mesurau o'r fath.

Atodol

Rhannodd y Cynghorydd Collins fod y mater wedi'i godi o'r blaen, ac roedd am ddeall beth fyddai'r trothwy ar gyfer gweithredu, ac ymatebodd yr Aelod Cabinet y byddai hyn yn elwa o sgwrs fanylach gyda swyddogion.

(x) Cwestiwn gan y Cynghorydd G.D.D. Carroll

Pa gamau mae'r Cyngor yn eu cymryd i amddiffyn diogelwch y cyhoedd yn ei barciau gwledig?

Ateb gan y Dirprwy Arweinydd ac Aelod Cabinet dros Lefydd Cynaliadwy

Mae'r Cyngor yn rheoli ac yn rhedeg y Parciau Gwledig gyda diogelwch ymwelwyr â'r parc yn ganolog iddo. Mae cydweithwyr lechyd a Diogelwch yn cael gwybod ar unwaith am unrhyw ddamweiniau neu faterion diogelwch, a bydd y Rheolwr Cefn Gwlad yn sicrhau bod unrhyw faterion yn cael eu cywiro ar unwaith. Mae ceidwaid

wedi'u hyfforddi mewn cymorth cyntaf, ac mae diffibrilwyr ar gael ym Mhorthkerry a Chosmeston.

Yn anffodus, mae'r parciau ar adegau yn dioddef o ymddygiad gwael gan ymwelwyr a all arwain at broblemau iechyd a diogelwch. Mae hyn yn cynnwys defnydd anawdurdodedig ac anniogel o'r dŵr, ymddygiad ymosodol tuag at staff ac ymwelwyr eraill a chamddefnydd a difrod i offer neu gyfleusterau'r parc.

Mae ceidwaid yn gweithio'n agos gyda thîm Gorfodi'r Cyngor a'r Heddlu i geisio rheoli ymddygiad gwael lle bo modd a phan fydd y parciau ar agor. Roedd hyn yn cynnwys yn ddiweddar yr Heddlu yn cyflwyno gorchymyn gwasgaru ar y parc ar gais y Cyngor a oedd yn ceisio gwasgaru grŵp mawr o bobl ifanc a oedd wedi cam-drin staff y parc.

Mae'r Cyngor hefyd yn ceisio sicrhau mannau lle mae mynediad peryglus i'r dŵr wedi'i greu gan ddifrod i ffensys presennol ac i geisio atal ymddygiad peryglus fel neidio o lannau uchel a choed trwy ffensys ac arwyddion ychwanegol.

Yn y pen draw, mae'r Parciau Gwledig yno i bawb eu mwynhau ac mae angen i bob ymwelydd barchu ethos y parciau, ac er y gall y Cyngor geisio sicrhau bod diogelwch y cyhoedd yn hollbwysig i reoli'r mannau gwyrdd pwysig, mae ymwelwyr hefyd yn gyfrifol am eu diogelwch a'u hymddygiad eu hunain.

Atodol

Gofynnodd y Cynghorydd Carroll a oedd y penderfyniad ynghylch y Parc Dŵr yn Cosmeston wedi cael effaith ar ddefnydd y parc a diogelwch, ac ymatebodd y Dirprwy Arweinydd fod gwahaniaeth clir rhwng y gweithgareddau dŵr awdurdodedig a dan oruchwyliaeth a gynhaliwyd yn Llynnoedd Cosmeston yr haf diwethaf a digwyddiadau diweddar o nofio heb awdurdod a heb oruchwyliaeth.

Nodasant fod gweithgareddau ar y llyn y llynedd wedi gweithredu o dan reolaethau diogelwch llym, gyda achubwyr bywyd cymwys a mesurau rheoli risg cynhwysfawr ar waith, gan gynnwys briffiau diogelwch rheolaidd a'r defnydd gorfodol o siwtiau gwlyb a festiau achub. Roedd yn weithgaredd dros dro a rheoledig o fewn rhan fach fas o'r llyn, ac i'r gwrthwyneb, mae ardaloedd helaeth o'r llyn yn cynnwys peryglon sy'n gwneud nofio heb oruchwyliaeth yn beryglus, gan gynnwys y risg o foddï, sioc dŵr oer ac yn y pen draw, anaf difrifol a marwolaeth.

Fe wnaethant adlewyrchu bod nofio heb oruchwyliaeth yn peri risg wirioneddol i fywyd. Yn drasig, bu nifer o ddigwyddiadau angheuol ledled y DU yn cynnwys pobl yn mynd i mewn i ddŵr agored mewn amgylcheddau heb oruchwyliaeth, ac nad oes amwysedd ynghylch ein safbwynt ar ddiogelwch dŵr a bod cymysgu gweithgaredd dros dro a dan oruchwyliaeth â nofio heb awdurdod yn peryglu creu argraff ffug bod y rheolau a'r cyngor diogelwch rywsut yn aneglur.

Nodasant ymhellach fod cyfyngiadau, arwyddion rhybuddio a mesurau gorfodi ar waith am un rheswm, sef amddiffyn bywydau. Mae gan unrhyw awgrym bod y gwahaniaeth hwn yn aneglur y potensial i danseilio negeseuon diogelwch cyhoeddus hanfodol a rhoi pobl mewn perygl.

(xi) Cwestiwn gan y Cyngorydd C.M. Cowpe

Arferai fod gan Ddinas Powys dair Swyddfa Bost, ond mewn cymuned o 9,000 o drigolion, mae'n debygol y bydd yr olaf o'r swyddfa sy'n weddill yn cau. Beth all Cyngor y Dyffryn ei wneud i gefnogi'r ymgyrch i sicrhau bod gwasanaeth Swyddfa Bost yn cael ei gadw yn Ninas Powys?

Ymateb gan y Dirprwy Arweinydd ac Aelod Cabinet dros Lefydd Cynaliadwy

O safbwynt Caniatâd Cynllunio mae Swyddfeydd Post yn gweithredu naill ai fel rhan neu'r cyfan o siop fanwerthu A1. Er y byddai polisïau cynllunio'r CDLI yn gwrthsefyll newid defnydd i ffwrdd o A1 ar sail polisi, nid oes unrhyw amddiffyniad polisi unigol ar gyfer swyddfa'r post, yn enwedig pan fydd hyn yn ymwneud â chau cownter neu siop bresennol, nad oes angen caniatâd cynllunio ynddo'i hun.

Fodd bynnag, mae'r Cyngor yn cydnabod y rôl hanfodol y mae Swyddfa'r Post yn ei chwarae mewn pentref, yn enwedig i drigolion hŷn, pobl heb fynediad at drafnidiaeth, busnesau bach a'r rhai sy'n dibynnu ar arian parod a gwasanaethau wyneb yn wyneb.

Y sefyllfa gyfreithiol yw na all y Cyngor ei gwneud yn ofynnol i Post Office Ltd gadw cangen ar agor. Mae penderfyniadau ynghylch cau canghennau, adleoli neu fodelau gweithredu yn cael eu gwneud gan Post Office Ltd o fewn y fframwaith cenedlaethol a osodwyd gan Lywodraeth y DU.

Serch hynny, gall y Cyngor gefnogi'r gymuned mewn ffordd gyfreithlon ac ymarferol. Gallai hyn gynnwys gwneud sylwadau ffurfiol i Post Office Ltd, gweithio gydag Aelodau'r Ward, y Cyngor Cymuned, ASau ac ASau, helpu i gasglu tystiolaeth o'r effaith leol, annog trigolion i ymateb i unrhyw ymgynghoriad, ac archwilio a allai gweithredwr lleol amgen, cyfleuster cymunedol neu fodel allgymorth fod yn hyfyw. Roedd yr un broblem yn wynebu y Bont-faen sawl blwyddyn yn ôl, ac roedd archfarchnad leol yn cymryd y gwasanaeth.

Ar y pwynt hwn, rwy'n ymwybodol bod y Prif Weithredwr eisoes wedi gwneud sylwadau i Swyddfa'r Bost yn mynegi pryder am y cau posibl. Mae'r Prif Weithredwr wedi derbyn ateb sydd wedi'i rannu ag Aelodau lleol.

Yn unol â hynny, er na all y Cyngor orfodi'r Swyddfa Bost i aros ar agor, gall ddefnyddio ei ddylanwad, ei dystiolaeth a'i rôl bartneriaeth i gefnogi'r ymgyrch leol a helpu'r gymuned i wneud yr achos cryfaf posibl.

Atodol

Gofynnodd y Cyngorydd Cowpe a fyddai'r Aelod Cabinet yn fodlon cwrdd â swyddogion Swyddfa'r Post ochr yn ochr ag Aelodau lleol, ac ymatebodd y Dirprwy Arweinydd na fyddai'n briodol gwneud hynny.

(xii) Cwestiwn gan y Cyngorydd G.D.D. Carroll

Pa asesiadau a wnaeth y Cyngor o gapasiti cylchfan Weycock Cross cyn dyrannu safle gerllaw'r gyffordd hon yn ei Gynllun Datblygu Lleol Amnewid Adneuo?

Ymateb gan yr Aelod Cabinet dros Ymgysylltu â'r Gymuned, Cydraddoldeb a Gwasanaethau Rheoleiddiol

Cefnogwyd hyrwyddo safle ymgeisydd gan Asesiad Trafnidiaeth a oedd yn modelu effaith y datblygiad arfaethedig yng Ngogledd-orllewin y Barri ar gylchfan Weycock Cross.

Yn ogystal, comisiynodd y Cyngor Asesiad Trafnidiaeth Strategol sy'n ystyried effaith gronol yr holl ddryniadau tai mawr a nodwyd yn yr CDLIN ar y rhwydwaith priffyrdd strategol.

Defnyddiodd yr asesiad hwn ddata o Fodel Trafnidiaeth De-ddwyrain Cymru Trafnidiaeth Cymru i ystyried y capasiti gwaelodlin a'r capasiti a ragwelir o ganlyniad i ddatblygiad CDLIN.

Atodol

Gofynnodd y Cyngorydd Carroll a oedd yn teimlo bod datblygu ar safleoedd tir glas mewn lleoliadau fel Weycock Cross a Eastbrook Road yn Ninas Powys yn tresmasu ar rwystrau naturiol sy'n gwahanu cymunedau. Mynegodd bryder y byddai'r trefoli hwn yn y pen draw yn achosi i drefi a phentrefi golli eu hunaniaeth a'u cymeriad unigryw, ac roedd yr Aelod Cabinet yn anghytuno â hyn.

(xiii) Cwestiwn gan y Cyngorydd G.D.D. Carroll

Pa gamau mae'r Cyngor yn eu cymryd i frwydro yn erbyn tipio anghyfreithlon ledled Bro Morgannwg?

Ateb gan yr Aelod Cabinet dros Wasanaethau Cymdogaeth ac Adeiladu

Diolch am eich cwestiwn, Gynghorydd Carroll. Mae tipio anghyfreithlon yn parhau i fod yn fater blaenoriaeth i'r Cyngor, ac rydym yn parhau i gymryd agwedd gadarn a rhagweithiol at fynd i'r afael ag ef trwy orfodi ac atal. Mae ein Tîm Gorfodi Gwastraff yn ymchwilio i ddigwyddiadau a adroddwyd, yn casglu tystiolaeth ac, lle bo hynny'n briodol, yn cyhoeddi Hysbysiadau Cosb Benodedig neu'n mynd ar drywydd erlyniadau yn erbyn y rhai sy'n gyfrifol. Rydym hefyd yn gweithio'n agos gyda Heddlu De Cymru, Cyfoeth Naturiol Cymru, tirfeddianwyr lleol a Chynghorau Tref a Chymuned i rannu gwybodaeth a chanolbwyntio gweithgarwch ar fannau poeth hysbys ar draws y Fro.

Ochr yn ochr â gorfodi, rydym wedi ymrwymo i'w gwneud mor hawdd â phosibl i drigolion waredu gwastraff yn gyfrifol trwy ein gwasanaethau casglu wrth ymyl y palmant, Canolfannau Ailgylchu Gwastraff y Cartref a'n gwasanaeth casglu gwastraff swmpus. Ar hyn o bryd rydym yn defnyddio teledu cylch cyfyng a monitro wedi'i dargedu lle bo hynny'n briodol ac rydym yn archwilio buddsoddiad pellach mewn

technoleg ddigidol i gryfhau ein gallu i fynd i'r afael â lleoliadau problemau parhaus. Yn ogystal, rydym yn cynnal ymgyrchoedd ymwybyddiaeth y cyhoedd ac yn sicrhau cael gwared ar wastraff tipio anghyfreithlon yn brydlon i leihau ei effaith ar gymunedau lleol a'r amgylchedd. Rydym yn parhau i annog trigolion i adrodd am ddigwyddiadau ac i ddefnyddio cludwyr gwastraff trwyddedig yn unig, gan fod atal gwastraff rhag dod i ddwylo gweithredwyr twyllodrus yn parhau i fod yn un o'r ffyrdd mwyaf effeithiol o leihau tipio anghyfreithlon ar draws y Fro.

Atodol

Gofynnodd y Cyngorydd Carroll a fyddai'r Cyngor yn fodlon cynnal dadansoddiad o leoliadau cyfaint uchel ac edrych ar sut y gallant ohirio pobl i atal digwyddiadau yn y dyfodol, a chytunodd yr Aelod Cabinet i wneud hynny.

(xiv) Cwestiwn gan y Cyngorydd G.D.D. Carroll

Beth yw asesiad y Cyngor o effeithiolrwydd y diwygiadau i drefniadau Craffu a gyflwynwyd y llynedd?

Ymateb gan yr Arweinydd Gweithredol ac Aelod Cabinet dros Berfformiad ac Adnoddau

Asesiad y Cyngor yw bod y diwygiadau i'r trefniadau Craffu a gyflwynwyd y llynedd wedi bod yn effeithiol ar y cyfan wrth gryfhau'r swyddogaeth graffu a'i halinio'n agosach â blaenoriaethau corfforaethol ac amcanion llywodraethu'r Cyngor. Mae'r Adroddiad Craffu Blynyddol i'w gyflwyno yng nghyfarfod nesaf y Cyngor Llawn, ac mae hyn yn darparu ystod o wybodaeth ynghylch gwaith Craffu a'r gwahaniaeth y mae'n ei wneud, ochr yn ochr â myfyrdodau ar effeithiolrwydd Craffu.

Fel y gwyddoch, mae Archwilio Cymru hefyd wedi cynnal adolygiad allanol o'r newidiadau, fel y gwnaethom addo wrth gynnig y newidiadau i ddechrau. Er nad wyf wedi gweld yr adroddiad terfynol, rwy'n ymwybodol bod y canfyddiadau'n gadarnhaol ar y cyfan gan adlewyrchu'r gwelliannau a wnaed, gan nodi rhai meysydd i'w gwella, y byddwn yn ymateb iddynt. Mae'r canfyddiadau i'w rhannu yn y Craffu Perfformiad ar y Cyd ymhen pythefnos (22 Gorffennaf) ochr yn ochr â myfyrdodau ehangach ar Graffu fel rhan o'r broses Hunanasesiad Blynyddol, felly mae croeso i chi rannu eich barn bryd hynny, ac yn ystyriaeth y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio o'r archwiliad ym mis Medi.

Yn olaf, byddai'n esgeulus gennyf i beidio â nodi bod llwyddiant Craffu yn gyfrifoldeb pob Aelod yn y Siambr hon, waeth beth fo'u plaid wleidyddol.

Atodol

Tynnodd y Cyngorydd Carroll ar brofiad diweddar mewn cyfarfod o'r Pwyllgor Craffu Adnoddau lle dywedwyd wrtho gan y cadeirydd nad oedd ei gwestiynau treiddgar yn "groesholi", gofynnodd y Cyngorydd a fyddai'r Arweinydd yn cyflwyno newidiadau i sicrhau bod cwestiynu treiddgar o'r fath yn dod yn arfer safonol ym mhob cyfarfod craffu, ac ymatebodd yr Arweinydd fod swyddogion ar gael i gael sgysiau manwl y tu allan i gyfarfodydd Craffu, a'i bod yn bwysig mynd trwy'r Cadeirydd yn ystod dadl.